

[PVA 349.7-10] atha vā

yang na

svasaṃvittih phalam vātra¹ (PS I 9a) /

'dir rang (P; yang D) (P22b7) rig pa 'bras bu yin te / (PS I 9a)

ubhayābhāsasya vijñānasya² svasaṃvedanam eva phalam / nanv
arthasaṃvedanam phalam arthārthī loka iti / atrocyate /

rang (D19a2) rig pa nyid gnyis su snang ba'i nram par shes pa'i 'bras bu yin
no // 'jig rten don du gnyer ba'i 'bras bu don rig pa ma yin nam zhe na / 'dir
bshad pa /

lokasyārthārthitā 'yuktā yadā nārthasya vedanam /
na jātu cid adrṣṭe 'rthe lokasyārthitvasaṃbhavaḥ //625//

gang tshe don rig yod min (P22b8) tshe //

'jig rten don don gnyer mi 'thad //

nam yang ma mthong don la ni //

'jig rten don gnyer (D19a3) srid ma yin // (625)

śruto 'pi³ hi paramparayā drṣṭa eva /

thos pa yang brgyud nas mthong ba nyid la yin no //

[PVA 349.14-20] nanu nīlādyarthah⁴ saṃvedyata eva / katham asaṃvid
arthasya / atra paryanuyogaḥ /

sngon po la sogs pa'i don rig pa nyid ma yin nam / (P23a1) ji ltar don mi
rig ce na / (D; // P) 'di la brgal zhing brtag pa ni //

**kārthasaṃvid yad evedam pratyakṣam prativedanam /
tad arthavedanam kena tādrūpyād vyabhicāri tat // (PV III 320)**

don rig gang yin so sor rig /

mngon sum gang yin 'di nyid do //

de ni gang gis don rig yin //

(D19a4) de 'dra las yin 'khrul par 'gyur // (PV III 320)

¹phalam vātra M(176b4); phalañ cātra S.

Here I follow Hattori's view, while 'cātra' is also available. See Hattori [1968: n.1.60].

²vijñānasya S, nram par shes pa'i T; jñānasya M (176b4).

This sentence is parallel to PSV ad PS I 9: tasyobhayābhāsasya yat svasaṃvedanam tat phalam / (quoted in TAV 56.10-11. See Hattori [1968: n.1.61]). Hattori [1968: 236.20-21] inserts 'vijñānasya' after 'tasyobhayābhāsasya'. However, both Tibetan translations of PSV have no equivalent for 'vijñānasya' or 'jñānasya' in the sentence in question. (See Hattori [1968: 182-183]) So there seem to be no 'vijñānasya' or 'jñānasya' in PSV original.

³pi M(176b4), yang T; om. S.

⁴nīlādyarthah M(176b5); nīlādir arthah S.

yadi pratinīyatam prativīditam vā vedanam⁵ tadā sākārajñānam evārthavedanam iti vyapadeśamātrakam⁶ eva kevalam / na tv arthasya vedanam sidhyati /

(P23a2) gal te so sor nges pa 'am so sor rig par 'gyur ba'i rig pa yin na / (D; no // P) de'i tshe rnam pa dang bcas pa'i shes pa nyid don rig pa yin pa'i phyir tha snyad tsam kho na 'ba' zhig tu 'gyur gyi / don rig pa nyid ni mi 'grub bo //

atha tādrūpyād evārthavedanan⁷ tathābhūtam artham antareṇa tādrūpyasyābhāvāt / na / vyabhicārāt keśamaśakādiṣu /

'on te (P23a3) de'i rang bzhin nyid (D19a5) las don rig pa yin te / de lta bu med na de'i rang bzhin mi srid pa'i phyir ro zhe na / ma yin te / skra dang sbrang bu la sogs pas 'khrul pa'i phyir ro //

[PVA 349.21-350.2]

atha so 'nubhavaḥ kvāsyā tad evedam vicāryate / (PV III 321ab)

'on te don rig pa de gang yin zhe na /

de nyid dpyad par bya ba (P23a4) yin // (PV III 321ab)

yady arthasambandho nāsti tadā⁸ kvāsāv⁹ anubhavaḥ anubhūyamānaniṣṭhatvād anubhavasya / katham keśādyanubhavas taimirikasya /

gal te don rig pa med na de'i tshe nyams su myong ba 'di gang la yin te / nyams (D19a6) su myong ba ni myong bar bya ba'i mthar thug pa yin pa'i phyir ro zhe na / rab rib can la skra la sogs pa myong ba yod par ji ltar 'gyur /

nanu kaścīd arthaniṣṭha eva dṛśyate /

gal te (P23a5) kha cig don la brten pa nyid du mthong ngo zhe na /

tad evedam vicāryate / (PV III 321b)

de nyid dpyad par bya ba yin te / (PV III 321b)

dṛśyatām arthasyeti ca na dṛśyate / arthasyādarśanāt /

mthong ba ni yin na don gyi zhes ni mthong ba med de / don ni mthong ba (D19a7) med pa'i phyir ro //

[PVA 349.21-350.2] yadi codayamātrād arthasamvedanam¹⁰ cakṣuṣo 'pi¹¹

⁵pratinīyatam prativīditam vā vedanam M(176b5), so sor nges pa 'am so sor rig par 'gyur pa'i rig pa T; pratinīyatam vedanam prativīditam vā S.

⁶vyapadeśamātrakam M(176b5); vyapadeśamātram S.

⁷-ārthavedanan M(176b6); -ārthasya vedanan S.

⁸tadā S, de'i tshe T; om. M(176b6).

⁹kvāsāv M(176b6), 'di gang la T; ko 'sāv S.

¹⁰arthasamvedanam S; arthasya samvedanam M(176b6-7).

¹¹M(176b7), T; ins. vedanam S.

tad iti prāptam tata utpatteḥ / yathaivānumānāt¹² kāryadarśanād anumīyate 'rthas tathā cakṣur api tasyāpi¹³ tadvedanam / tad eva vā¹⁴ tadākāraṃ kalpyatām / bahirdeśākāreṇa bahir eva kalpyata iti cet / kin darpaṇamukhākāreṇa taddeśasya mukhasya kalpanā / tataḥ sakalam evātmastham mukhavat pratibimbarūpeṇa pratibhātīti kalpanīyam /

gal te skyes pa tsam gyis (D; gyi P) don rig pa yin na mig kyang des rig par (P23a6) 'gyur te / de las skyes pa'i phyir ro // ji ltar 'bras bu mthong ba (D; ba'i P) las rjes su dpag pas don rjes su dpag par bya ba de bzhin du mig kyang yin pas de yang des rig pa dang / de nyid de'i rnam par brtag (D19b1) par 'gyur ro // (P23a7) phyi rol gyi yul gyi rnam pas phyi rol nyid du brtag pa yin no zhe na / ci me long gi bzhin gyi rnam pas bzhin de'i yul du rtog gam / des na bzhin ltar mtha' dag la gnas pa yin te / bzhin ltar gzugs brnyan gyis snang ba yin no (P23a8) zhes brtag par bya'o //

以下要フォリオ番号

[PVA 350.3-14]

sarūpayanti tat kena sthūlābhāsaṅ¹⁵ ca te 'ṇavaḥ // (PV III 321cd)

rdul phran de (D19b2) dag gang gis na //

rags par (P; pas D) snang ba de 'drar byed // (PV III 321cd)

aṇava eva yadi viśayas tataḥ sthūlābhāsam vijñānam¹⁶ iti sārūpyābhāvāt katham viśayo vijñānasya / vṛkṣādipiṇḍagrahaṇavad¹⁷ bhrāntam eva bhavet / varṇākāratayā sarūpayantīti cet / na / varṇavyatirekeṇa samsthānābhāvāt / varṇātmakasamsthānavattve sthūlataiva prāptā /

gal te rdul phra rab yul yin na de la rags pas snang ba'i rnam par shes pa yin pa'i phyir 'dra ba med pas ji ltar rnam par shes (P23b1) pa'i yul yin te / shing la sogs pa la gong bur 'dzin pa ltar 'khrul pa kho nar 'gyur ro // kha (D19b3) dog gi (P; om. gi D) rnam pas (P; par D) 'dra bar byed pa yin no zhe na ma yin te / dbyibs ni kha dog las tha dad pa med pa'i phyir ro // (P23b2) dbyibs kha dog gi bdag nyid yin na ni rags pa nyid yin par 'gyur ro //

atha sthūlatā grahaṇadharmāḥ / varṇas tu grāhyadharmāḥ / bahuṣu grhyamāṇeṣu sthūlam iti bhavati vyapadeśaḥ / na sa pratyekaṃ paramāṇuṣu / nīlādītā tu pratyekaṃ¹⁸ ato 'sau grāhyadharmāḥ / yady evaṃ tathāpi¹⁹ sāntarāṇām anantaragrahaṇād²⁰ bhrāntir eva /

ci ste rags pa nyid ni 'dzin pa'i chos yin la / kha dog ni gzung ba'i chos yin

¹²yathaivā- M(176b7), ji ltar T; tathaivā- S.

¹³tasyāpi M(176b7), de yang T; om. S.

¹⁴vā M(176b7); om. S.

¹⁵sthūlābhāsaṅ S, rags par (P; pas D) snang ba T; sthūlākāraṅ M(176b7).

¹⁶sthūlābhāsam vijñānam M(177a1); sthūlābhāsavijñānam S.

¹⁷vṛkṣādipiṇḍa- S, shing la sogs pa la gong bur T; vṛkṣapiṇḍa- M(177a1).

¹⁸nīlādītā tu pratyekaṃ S; sngon po nyid la sogs pa ni der so sor yin te T; nīlādītādītā tu pratyekaṃ M(177a2).

¹⁹tathāpi M(177a2), de lta na (D; de ltar P) yang T; tathā S.

²⁰anantaragrahaṇād M(177a2), bar med par gzung (D; bzung P) ba'i phyir T; anantaravagrahaṇad S.

te / mang po gzung (D; bzung P) ba (D19b4) na rags pa zhes bya ba'i tha snyad du 'grub (P23b3) pa yin gyi rdul phra rab so so ba dag la ni ma yin no // sngon po nyid la sogs pa ni der so sor yin te des de ni gzung ba'i chos (P; phyir D) yin no zhe na / gal te de lta yin pa de lta na (D; de lta P) yang bar dang bcas pa dag la bar med par gzung (D; bzung P) (P23b4) ba'i phyir 'khrul pa nyid do //

na, aviṣayatayā 'ntarasyāpratibhāsanād²¹ iti cet / yady evaṃ sarvasāmarthyopākhyāvirahalakṣaṇaṃ nirupākhyam ity abhāva evāntarasya²² / tato nirantaram eva vastu parikalpanīyam /

ma (D19b5) yin te bar yul ma yin pa nyid kyis mi snang ba'i phyir ro zhe na / gal te de lta na nye bar brjod pa thams cad dang bral ba'i mtshan nyid ni dngos po med pa (D; pas P) yin pas bar ni (P; om. ni D) med pa kho nar 'gyur (P23b5) te / de'i phyir dngos po bar med pa (D; pa'i P) nyid du brtag par bya ba yin no //

nirantarasyāyogād iti cet / na hi vastu sāvayavam yuktam /
bar med pa mi 'thad pa'i phyir (D19b6) ro // dngos po cha shas dang bcas pa ni mi rigs te /

vijñānavat niravayavam eva vastv iti paramāṇuprasiddhiḥ²³ / na / pratibandhābhāvāt / pratyakṣabādhitatvāc ca pratijñāyā²⁴ etad ayuktam / pratyakṣam antareṇa cānumānābhāvāt /

mnam par shes pa bzhin du dngos po cha med pa nyid du yin pas (P23b6) rdul phra rab tu grub po zhe na ma yin te / 'brel pa med pa'i phyir ro // dam bcas pa mngon sum gyis bsal ba'i phyir yang de mi rigs so // mngon sum med par rjes su (D19b7) dpag pa yang mi 'byung ba'i phyir ro //

sthūlaṃ sūkṣmopacayarūpam eveti cet / dattam atrottaram prāg iti na punar ucyate /

(P23b7) rags pa ni phra mo tshogs pa'i rang bzhin nyid do zhe na / 'di la sngar lan btab zin pa'i phyir yang mi brjod do //

[PVA 350.15-22]

tan nārtharūpatā tasya satyārthāvyabhicāriṇī²⁵ /
tatsaṃvedanabhāvasya na samarthā prasādhane // (PV III 322)
de'i phyir de ni don dngos min //
yin yang 'khrul pa can yin pas /

²¹-aviṣayatayāntarasyāpratibhāsanād M(177a2), bar yul ma yin pa nyid kyis mi snang ba'i phyir ro T; -aviṣayatayāntarasyāpi pratibhāsanād S.

²²ity abhāva evāntarasya M(177a2), yin pas bar med pa kho nar 'gyur te T; iti bhāva evāntarasya S.

²³-prasiddhiḥ S, rab tu grub po T; -siddhiḥ M(177a3).

²⁴pratijñāyā S, dam bcas pa T; pratyabhijñāyā M(177a3).

²⁵-āvyabhicāriṇī M(177a3), -āvyabhicāriṇā S.

de myong ba yi ngo bo nyid //

sgrub par (P23b8) byed pa nus ma yin // (PV III 322)

artharūpatā saty api vyabhicārīnī tato na tāvatā²⁶ 'rthasamvedanam iti sidhyati / na hi vyabhicarann eva sādhayaty avyabhicārthatvāt sādhanārthasya / vyabhicārīṇo 'pi sādhanatve sarvaḥ sarvasya sādhanā²⁷ bhavet / astitvena vyavasthāpanam²⁸ sādhanam / vyabhicāras tu kadācid asau nāsty apīti nāstitvam pākṣikam ākṣipati / tad idam astitvam itarac caikadaitra²⁹ viruddham / tasmān nīlādirūpatāmātrād eva vijñānasyārthasādhanatā nety ekāntaḥ³⁰ / api ca samvedanānām arthānāñ ca sārūpyan na ca teṣāṃ parasparam samvedanabhāvaḥ / na hi santānāntarasamvedanam sarūpam api³¹ vedakam³² vedyam vā /

don gyi (D; gyis P) rang (D20a1) bzhin yang 'khrul pa yin pa de'i phyir de tsam gyis don rig go zhes bya bar mi 'grub po // 'khrul pa nyid ni sgrub par byed pa ma yin te / sgrub par byed pa'i don ni mi 'khrul pa yin (P24a1) pa'i phyir ro // 'khrul pa yin yang sgrub byed yin na ni thams cad kyi sgrub par byed pa (D20a2) yin par 'gyur ro // sgrub par byed pa ni yod pa nyid 'jog par byed pa yin na / 'khrul pa de ni res 'ga' med par yang (P24a2) 'gyur ba yin pa'i phyir yod pa nyid kyi phyogs 'phen pa ma yin no // de'i phyir yod pa nyid dang cig shos (P; cig shes D) gcig gi tshe (D; cig gi tshe P) gcig la 'gal lo // de'i phyir rnam par shes pa'i (D20a3) sngon po la sogs pa'i rang bzhin tsam gyis don sgrub (P24a3) par byed pa ma yin pa'i phyir ma nges pa yin no // gzhan yang / (D; om. / P) don gcig po'i myong ba rnams kyang 'dra ba yin na / de dag phan tshun rig par byed pa'i dngos po ni ma yin no // rgyud gzhan gyi myong ba 'dra ba yin yang myong bar (P24a4) bya ba'am myong (D20a4) bar byed pa ni ma yin no //

[PVA 350.23-27]

tatsārūpyatadutpattī yadi samvedyalakṣaṇam /

samvedyam syāt samānārtham vijñānam³³ samanantaram // (PV III 323)

de 'dra ba dang de las byung //

gal te myong ba'i mtshan nyid yin //

don mtshungs can gyi rnam par shes //

mtshungs pa de ma thag myong 'gyur // (PV III 323)

yadi yata³⁴ utpadyate sarūpam ca tena tasya vedanam tadā tarhy

²⁶tāvatā M(177a4), de tsam gyis T; bhāvanā- S.

²⁷sādhanā M(177a4); sādhanam S.

²⁸vyavasthāpanam M(177a4), 'jog par byed pa T; vyavasthānam S.

²⁹gcig gi tshe (D; cig gi tshe P) gcig la T; -aikadakra S; -aikatra M(177a4).

³⁰ekāntaḥ SM; ma nges pa yin no T.

³¹-samvedanam sarūpam api M(177a5), myong ba 'dra ba yin yang T; -samvedanasarūpam api S.

³²vedakam S. samvedakam M(177a5).

³³samānārtham vijñānam S; samānārthavijñānam M(177a5).

³⁴yata S, gang las T; yad M(177a5).

anantaravijñānaṃ tulyaviṣayaṃ viṣayaḥ syāt / yadā pūrvakam³⁵ nīlākāram uttaram
api tataḥ samanantarād udayavat / tadā pūrvakasya sarūpakatvād udayakāraṇatvāc
ca viṣayavattvaṃ prasaktam /

gal te gang las skyes pa dang (P24a5) 'dra ba de des rig pa yin no zhe na /
'o na ni de'i tshe yul mtshungs pa'i shes pa de ma thag (D20a5) pa yul yin par
'gyur ro // gang gi tshe snga ma la yang sngon po'i rnam pa can yin la de'i de ma
thag pa las skyes pa / phyi ma yang sngon po'i (P24a6) rnam pa can yin pa de'i
tshe rgyu yin pa'i phyir dang / 'dra bar byed pa yin pa'i phyir snga ma yul yin
par 'gyur ro //

[PVA 350.27-351.4] atha yata ākārād utpattimān nīlādikaḥ³⁶ sa tasyākāravān
viṣayaḥ / samānaviṣayavijñāne tu ya ākāraḥ sa na samanantarapratyayād³⁷ anyathā
nīlākārasamanantarāt pītavijñānaṃ na syāt / tato 'vagamyate na bhavati³⁸
nīlādyākāraḥ samanantarapratyayakṛta iti na tasya viṣayatvaṃ / apare vyācakṣate
/ nīlasamanantarād yadā savikalpakam nīlākāram udayam āsādayati tasya sa
pūrvako viṣayaḥ syād ākārakāritvāt tasya / tad apy asad, iṣyata eva smaraṇasya
samvedanaviṣayatvaṃ evam³⁹ vijñāyate ca /

'on te gang las sngon po la sogs pa'i (D20a6) rnam par skye ba de (P; om.
de D) rnam pa de dang ldan pa'i yul yin no // yul mtshungs (P24a7) pa'i shes pa
la yod pa'i rnam pa gang yin pa de ni de ma thag pa las byung ba ma yin te / de
ltar ma yin na sngon po'i rnam pa can gyi de ma thag pa las ser por shes par mi
'gyur ro // des na sngon po la sogs pa'i rnam pa (D20a7) de ma (P24a8) thag pas
byas pa'i ma yin no zhes rtogs pas de yul nyid ma yin no // gzhan dag smra ba ni
gang gi tshe sngon po'i rnam pa can gyi de ma thag pa las rnam par rtog pa dang
bcas pa sngon po'i rnam pa can skye ba de'i snga ma yul yin (P24b1) par 'gyur
te / de ni rnam pa byed pa po yin pa'i phyir ro zhes so // (D20b1) de yang ma
yin te / myong ba ni dran pa'i yul yin par 'dod pa nyid do // de lta bu nyid du
yang shes pa yin te /

tathā hi sakalo lokaḥ smaraṇād arthavedanam /

lakṣyate 'nusmaran nāsmāt⁴⁰ sāksād arthān nirīkṣate //⁴¹

'di ltar / (D; om. / P)

'jig rten thams cad dran pa las //

rjes su 'brang bas don myong ba //

rtogs 'gyur dngos su don dag ni //

rtogs par 'gyur ba ma yin no //

³⁵M(177a6); ins. api S, yang T.

³⁶yata ākārād utpattimān nīlādika M(177a6); yata utpattimān nīlādika ākāraḥ S, gang
las sngon po la sogs pa'i rnam par skye ba T.

³⁷samanantarapratyayād M(177a6); samanantarād S, de ma thag pa las T.

³⁸'vagamyate na bhavati M(177a6), ... ma yin no zhes rtogs pas. . . T; lagyate (?)
bhavati S.

³⁹evam M(177a7), de lta bu nyid du T; eva S.

⁴⁰'nusmaran nāsmāt M(177a7); anusarann asmāt S.

⁴¹This is not regarded as a verse by S.

sakalam eva smaraṇam arthānubhave pravartamānam upalakṣyate yadā na⁴²
smṛtīvipramoṣaḥ / tataś cānubhavaviṣayatvam asyeṣyata⁴³ eva / na cābhyupagama
eva doṣāya / kiṃ ca / nirviṣayam etat smaraṇam asya kiṃ viṣayacintayā /

gang gi tshe dran pa (D20b2) brjed pa med pa de'i tshe dran pa thams cad
don myong ba la 'jug par rtogs so // des na 'di ni myong ba'i yul can du 'dod pa
nyid do // khas blangs pa nyid skyon du 'gyur ba ni ma yin no // gzhan yang
dran pa 'di ni yul med pa yin pas 'di'i yul bsams (D; bsam P) pas ci zhig bya /

[PVA 351.4-10] atra brūmaḥ⁴⁴ / yadbhāvanābalād spaṣṭābham⁴⁵ upajāyate
pūrvakān nīlānubhavāt tasya sa pūrvako viṣayaḥ prāptaḥ / kathan tasya
samanantaratvam⁴⁶ iti cet / tādrśasyāparasya samānajātīyasya
samvedanasyāntarālabhāvino 'bhāvāt / kathan tajjanakam iti cet / dattam atrottaram
/ vyavahitam api janakam iti pratipāditam etat / atha vā vikalpākāra eva
bhāvanātaḥ⁴⁷ spaṣṭākārajanako 'pi⁴⁸ viṣayaḥ syāt / tatas tata ākārān nārthasya
vyavasthā / bhāvanābalād eva samānajātīyād ayam arthākāro “yajjātīya” (PV I
243) iti nyāyād avatiṣṭhata iti nārthaparikalpanāyām nyāyaḥ / tasmāt
samanantaravijñānam eva viṣayaḥ /

'dir brjod (D20b3) pa; sngar gyi sngon po nyams su myong ba las bsgoms
(D; bsgom P) pa'i stobs kyis gsal bar snang ba skyed pa gang yin pa de'i yul
snga ma yin par 'gyur ro // ji ltar de de ma thag pa yin zhe na / de 'dra ba rigs
mthun pa'i rnam par shes pa gzhan bar du byung ba med pa'i phyir ro // ji ltar de
skyed par (D20b4) byed pa yin zhe na / 'di la lan (D; 'di lta na P) btab zin to (D;
te P) // bar du chod kyang skyed bar byed pa yin no zhes 'di ni bstan zin te (D;
to P) // yang na rnam par rtog pa'i rnam pa nyid goms pa las gsal bar snang ba'i
skyed par byed pa yin pas yul du 'gyur ro // des na rnam pa de las ni don gnas pa
ma (D20b5) yin no // rigs gang gang las byung ba des // zhes bya ba'i rigs pas
don gyi rnam pa 'di ni bsgoms (D; bsgam P) pa'i stobs kyis rigs mthun pa las yin
par gnas pa'i (D; pas P) don du rtogs (D; rtog P) pa de ni mi rigs so // des na de
ma thag pa'i shes pa nyid yul yin par 'gyur ro //

[PVA 351.10-21] evan tarhi /
de lta na ni 'o na /

**idaṃ drṣṭaṃ śrutaṃ vedam iti yatrāvasāyadhīḥ /
sa tasyānubhavaḥ saiva pratyāsattir vicāryate //
drśyadarśanayor yena tasya tat sādhanam matam /
tayoḥ sambandham āśritya draṣṭur eṣa viniścayaḥ // (PV III 324-325)**

⁴²yadā na S, na yadā M(177b1).

⁴³asye- S, 'di ni T; om. M(177b1).

⁴⁴brūmaḥ M(177b1), brjod pa T; kramaḥ S.

⁴⁵bhāvanābalād spaṣṭābham M(177b1), bsgoms (D; bsgom P) pa'i stobs kyis gsal bar
snang ba T; bhāvanābalāsyestā (?) tam S.

⁴⁶samanantaratvam M(177b1); samanantaram S.

⁴⁷MT; ins. spaṣṭākāra eva bhāvanātaḥ S.

⁴⁸pi M(177b2), om. ST.

'di (D20b6) mthong 'di thos zhes bya bar //
 gang la blo ni nges pa de //
 de myong yin na gang gis de //
 de yi sgrub byed yin 'dod pa //
 snang dang mthong ba de dag gi //
 nye ba de ni dpyad bya yin //
 de dag 'brel pa la brten nas //
 lta ba po yi nges de yin // (PV III 324-325)

yadi niścayād⁴⁹ arthavyavasthā niścayaḥ kila nārthād anyatra / na hi samanantarapratyayād ayam iti niścayaḥ / api tv arthaviśayo⁵⁰ 'yaṃ mamānubhavo na samanantarapratyayaviśaya iti / na hy arthānubhavam antareṇārtha iti niścayo yuktaḥ / anubhavānusāritvān niścayasya /

gal te don gnas pa ni (P25a1) nges pa las yin no // (D20b7) nges par ni don las gzhan du mi 'gyur ro zhes zer ro // 'di de ma thag pa'i rkyen las byung ngo zhes nges pa ni med de / 'on kyang nga'i myong ba 'di'i yul ni don yin gyi de ma thag pa'i rkyen ni ma yin no zhes so // don nyams su myong ba med par ni don no zhes nges par rig (D; rigs P) pa ma yin te / nges pa (D21a1) ni myong ba'i rjes su 'brang ba'i phyir ro //

atrocyate / anubhavān nārthavyavasthā kin tarhi tadanūsāriṇo niścayād iti tad etad āyātam⁵¹ andha⁵² ekaḥ panthānaṃ na pratipadyate tenākṛṣyamāṇo dvitīya iti mahadadbhutam / tathā hi /

'di la brjod pa / (D; om. / P) nyams su myong bas don rnam par gnas pa (D; pas P) ni ma yin gyi / de'i rjes su 'brang ba'i nges pa las yin no zhes bya ba 'di ni long ba gcig gis ni lam mi rtogs kyi / des khrid pa'i gnyis pas yin no zhes bya ba de (D21a2) ltar 'gyur ba'i phyir shin tu ngo mtshar che'o // 'di ltar / (D; om. / P)

sākṣādutpattimān arthāt pratyayo yaḥ sa nekṣate /
 tam artham aparas tasmān nyūno 'pīty atisāhasam //626//
 dngos su don las skyes pa yi //
 shes pas gang zhig mi mthong ba'i //
 don de de las gzhan pa yi //
 zhen pas yin zhes gzu lums yin // (626)

[PVA 351.22-32] anubhavānusārī niścayas tato niścayād evāvagamyatām arthānubhavo 'sau na svarūpamātrasyeti / anyathā tathaiva niścayo bhaved iti cet / tad etad asat / nanv anubhava eva na jñāyate kasyeti katham anubhavānusāritvaṃ⁵³ prasidhyati / kutas tarhi niścaya iti cet / abhyāsād eveti pratipāditam / so 'py

⁴⁹niścayād S; niścayanād M(177b3).

⁵⁰arthaviśayo M(177b3), ... yul ni don yin T; aviśayo S.

⁵¹āyātam S; āyatam M(177b4).

⁵²andha M(177b4), long ba T; artha S.

⁵³anubhavānusāritvaṃ S, nyams su myong ba'i rjes su 'brang ba nyid du T; anusāritvaṃ M(177b5).

abhyāso 'nubhavād eveti kuto viparītanīścayaḥ / ayam apy aparīhāraḥ / yata evaṃ sati na kasya cid viparītanīścayaḥ syād dr̥śyate ca / tasmād ayuktam etat /

nges pa ni myong ba'i rjes su 'brang ba yin no // des 'di ni don nyams su myong ba (D21a3) yin gyi rang gi ngo bo tsam ni ma yin no zhes nges pa nyid las rtogs pa yin te / de lta ma yin na nges pa de lta bu nyid du mi 'gyur ro zhe na / de ni de lta ma yin te / nyams su myong ba nyid gang gi zhes mi shes pa ma yin nam / ji lta nyams su myong ba'i rjes su 'brang ba nyid du 'grub / 'o na nges (D21a4) pa ga las she na / goms pa nyid las yin no zhes bstan zin to // goms pa de yang myong ba nyid las yin pa'i phyir ga las phyin ci (P; kyi D) log tu nges she na / 'di yang lan ma yin te / gang gi phyir de lta yin na ni 'ga' yang phyin ci log tu nges par mi 'gyur ba zhig na mthong ba yang yin no // des na (D21a5) 'di ni mi 'thad do //

nanv ālocanamātram avivekakāri tato niścayād evārthānarthavivekaḥ / yady evaṃ niścayo 'pi na vivekakārī syāt / na hi dvicandrapratyaya ekacandraniścayakārī / athābhyāsān⁵⁴ niścayo vivekasāadhanam / na / abhyāsasyāhetutvāt⁵⁵ / pratiniyatānubhave hi tanniyato 'bhyāsaḥ satyatām yāyāt / artha ity api niścayo 'rthakriyākāritvābhiprāya eva / sā cārthakriyā pratibhāsāntaram eva / na ca pratibhāsāt pratibhāsāntarasyānudayaḥ / tasmān na niścayād arthavyavasthā /

gal te lta ba tsam ni rnam par 'byed par byed pa ma yin te / des na nges pa kho nas don dang don ma yin pa rnam par 'byed do zhe na / gal te de lta na ni nges pa yang rnam par 'byed par byed par mi 'gyur te / zla ba gnyis su shes pa ni zla ba gcig tu nges par byed pa (P25b1) ma yin (D21a6) no // ci ste goms pa las nges pa ni bye brag tu sgrub par byed pa yin no zhe na / ma yin te / goms pa ni rgyu ma yin pa'i phyir ro // so sor nges par nyams su myong na nges pa de goms pa la 'gyur pa yin no // don zhes nges pa yang don bya ba byed pa 'dod pa yin na / don byed pa de ni snang ba (D21a7) gzhan nyid do // snang ba las snang ba gzhan mi skye ba yang ma yin no // des na nges pa las don gnas pa ma yin no //

[PVA 352.1-14] yad apy uktam / “atha so 'nubhavaḥ kvāsyē”ti (PV III 321a) / tatrāpy ucyate /

ci ste nyams su myong ba de gang la yin zhes gang brjod pa de la yang brjod pa ni /

**ātmā sa tasyānubhavaḥ sa ca nānyasya kasya cit /
pratyakṣaprativedyatvam api tasya tadātmātā // (PV III 326)
de yi myong de bdag nyid de //
de gzhan 'ga' zhig gi ma yin //
mngon sum so sor (D21b1) rig bya yang //
de yi de ni bdag nyid yin // (PV III 326)**

⁵⁴athā- S, ci ste T; anyathā- M(177b6).

⁵⁵-āhetutvāt M(177b6), rgyu ma yin pa'i phyir ro T; -āhetukatvāt S.

svarūpasya hi padārthānām kāraṇam antareṇa notpattir iti kāraṇapraśno
yuktimān / kuta⁵⁶ etad iti / kvāyam iti tu kaḥ praśnārthaḥ / tathā hi /

don mams kyi rang bzhin ni rgyu med par mi skye ba'i phyir 'di ga las zhes
rgyu 'dri ba ni rigs kyi / 'di gang la yin zhes 'dri ba'i don de go gang zhig / 'di ltar
/ (D; om. / P)

kuṭrānubhava⁵⁷ ity ukte yadā pratyucyate punaḥ /
arthe tadāpi praśnaḥ syāt so 'rthaḥ kvety anavasthitiḥ //627//
myong 'di gang la zhes brjod la //
gang tshe don la slar bzlog pa //
de tshe don (D21b2) 'di gang la zhes //
'dri ba thug pa med par 'gyur // (627)

krīḍanakapraśna evamvidha iti cet / kasmāt, paryavasānasya darśanāt /
tathā hi so 'rthaḥ kva bhūmau / sā kva evam eva dṛśyate iti na punaḥ paryanuyogaḥ
/ yady evam arthasyādarśanād anubhavo 'pi svarūpe 'vasthita evam eva dṛśyatām
iti kim ādhāraḥ kalpanayā / anena śaṣṭhyarthaparyanuyogo 'pi pratyuktaḥ / tad āha
/

'sa ca nānyasya kasya cit' / (PV III 326b)

mam pa 'di lta bu'i dri ba ni rtsed (D; rtse P) mo yin no // ci'i phyir zhe na /
mthar thug pa ma mthong ba'i phyir ro // 'di ltar don de gang las yin / de gang la
de lta bu nyid du mthong ba'i phyir / yang brgal zhing brtag pa med do zhe na /
gal te de lta na ni (D21b3) don mthong ba med pa'i phyir / myong ba yang rang
gi ngo bo nyid la gnas pa yin te / de lta bu nyid du mthong ba'i phyir / gzhi (D;
bzhi P) brtags pas ci zhig bya / 'dis ni drug pa'i don la brgal zhing brtags (D;
brtag P) pa yang spangs pa yin te / de brjod pa ni /

de gzhan 'ga' zhig gi ma yin (PV III 326b) te (D; ins. / P)
zhes bya ba yin no //

katham tarhi pratyakṣaprativedyo 'rtho nirākartuṃ śakyah / tathā hi /
pratyakṣeṇa nīlaṃ paśyanti tadvantaḥ / na, arthasyādarśanād ity uktam⁵⁸ /

(D21b4) 'o na ji ltar mngon sum du so sor rig par bya ba'i don dgag par nūs
/ (D; om. / P) 'di ltar de dang ldan pa mngon sum gyis sngon po mthong ba yin
no zhe na / (P; om. / D) ma yin te / don mthong ba med pa'i phyir ro (D; ins. //
P) zhes bshad zin to //

tadākārataiva pratyakṣavedyā na vyatirikto 'rthaḥ /
tadākāra eva⁵⁹ nīla iti vyavahriyate nānyah /
mngon sum rig bya de yi ni //
mam pa nyid yin don gzhan min //
mam (D21b5) pa de la sngon po zhes //

⁵⁶kuta M(178a1), gang las T; tata S.

⁵⁷kuṭrānubhava M(178a1); kvāyam anubhava S, myong 'di gang la T.

⁵⁸uktam S; uktaḥ (M178a2).

⁵⁹eva M(178a2), evam S.

tha snyad 'dogs (P26a1) kyi gzhan ma yin //

tasmān nīlātmako 'nubhavo nīlānubhavaḥ śīlāputrakasyaśarīram iti yathā /
na hi śaṣṭhyartha ity eva bhedaḥ / yathākathañcid asya bhāvāt /

de'i phyir sngon po'i bdag nyid can gyi myong ba ni sngon po myong ba
ste / dper na mchi gu'i lus zhes bya ba bzhin no // drug pa'i don zhes bya ba
tsam gyis ni tha dad pa ma yin no // 'di ni rnam pa ji ltar yang 'gyur ba'i phyir ro
//

[PVA 352.14-19] atha vā sa katham pratyakṣo 'nubhavo yadi tasyāparo
'nubhavo nāsti / na, svarūpagatenaivānubhavana sutarām pratyakṣatā / pararūpe
pratyakṣatā 'yogāt / na hi tadrūpam anyasya / tathā cet / anya eva na⁶⁰ bhavet /

yang na (D21b6) gal te de la myong ba gzhan med na de mngon sum du
nyams su myong bar (D; mngon sum myong ba P) ji ltar 'gyur zhe na / ma yin te
/ (D; om. / P) rang gi ngo bor gyur pa'i myong ba nyid kyis gsal bar mngon sum
du 'gyur te / gzhan gyi rang bzhin gyi mngon sum du mi 'thad pa'i phyir ro // de'i
ngo bo ni gzhan gyir mi 'gyur te / de lta yin (D21b7) na gzhan nyid du mi 'gyur
ro //

atha vā parokṣam⁶¹ vijñānam yasyānubhavaḥ so 'rtho bhaviṣyati / yady
evam

'ātmā sa tasyānubhavaḥ' (PV III 326a) /

anyatrāvedyamānatvāt /

yang na mnam par shes ba lkog tu gyur pas na gang zhig myong ba de ni
don yin par 'gyur ro zhe na / gal te de lta na **de'i myong ba de bdag nyid** yin
par 'gyur te / gzhan la rig par bya ba med pa'i phyir ro //

bhavatu ko doṣa iti cet /

'sa ca nānyasya' / (PV III 326b')

yady ātmā 'rthasya syād anyasyāpi tathaiva bhaved iti sarvas taddarśī bhavet
/ na cānyasya tathā /

gyur mod ci skyon zhe na /

de gzhan 'ga' zhig gi ma yin // (D; / P) (PV III 326b')

(D22a1) gal te don gyi bdag nyid yin na gzhan la yang de ltar 'gyur ba'i
phyir thams cad de mthong bar 'gyur na / gzhan la ni de lta ma yin no //

[PVA 352.20-23] nanu pratyakṣeṇa vedyate nātmanā / na / tad eva rūpam
prthagvyavasthāpya kalpanayā⁶² tathā vyapadeśaḥ / tasmād ananyasamvedyo⁶³
nīlādyātmaivānubhavaḥ /

⁶⁰MT; om. na S.

⁶¹lkog tu gyur pas na ... (= parokṣam) T; 'parokṣam S.

⁶²ST; ins. ca M(178a4).

⁶³ananyasamvedyo M(178a4-5), gzhan gyis rig par bya ba ni ma yin te T;
anayasamvedyo S.

gal te mngon sum gyis (D; gyi P) rig (D; rigs P) par bya ba yin gyi / bdag nyid kyis ni ma yin no zhe na / ma yin te / gal te (D; om. gal te P) de'i rang bzhin nyid (D22a2) rtogs pas tha dad par nam par bzhag nas de ltar tha snyad byed pa yin no // de'i phyir sngon po la sogs pa gzhan gyis rig par bya ba ni ma yin te / bdag nyid kho na myong ba yin no //

atha vā yady artho nānubhūyate kim idaṃ bahirdeśasambaddhatayā 'nubhavagocaraḥ / ātmaivānubhūyate / cittam evānubhūyate / kathaṃ bahirdeśatā /

'sa ca nānyasya' / (PV III 326b')

tato 'sau kuto bahirbhūtaḥ /

yang na gal te don myong ba med na phyi rol gyi yul phyogs dang (D; ins. / P) 'brel par spyod yul du 'gyur ba 'di ji ltar bya (D22a3) zhe na / bdag nyid myong ba yin te / sems nyid myong ba yin no // ji ltar phyi rol gyi yul yin // (D; om. // P)

de yang gzhan gyi (D; gyis P) ma yin te // (D; / P) (PV III 326b')

de'i phyir 'di ji ltar phyi rol du gyur pa yin /

[PVA 352.23-27] atha vā 'tmā sa ātmaivedam sarvam⁶⁴ iti bhavato 'py abhyupagamāt / tasya cānubhavaḥ

'sa ca nānyasya' (PV III 326b')

api tv ātmana eva⁶⁵, tadvyatiriktasyābhāvāt /

yang na de bdag nyid yin te / 'di thams cad ni bdag kho na yin no zhes khyed kyis kyang khas blangs pa'i phyir ro // de (D22a4) yang myong ba yin no //

de yang gzhan gyi (D; gyis P) ni ma yin gyi

'on kyang bdag kho na'i yin te / de las tha dad pa med pa'i phyir (P26b1) ro //

//

arthavādaḥ sa⁶⁶ iti cet / na / pratyakṣaprativedyatvāt / yatas tadātmanaiva pratyakṣaprativedyatvaṃ nānyathā /

de ni brjod (D; rjod P) pa yin no zhe na ma yin te / mngon sum du (D; om. du P) so sor rig par bya ba yin pa'i phyir ro // gang gi phyir de mngon sum du rig par bya ba nyid ni bdag nyid kho nas yin gyi gzhan (D22a5) du ni ma yin no //

nanv ātmavādaḥ prasaktaḥ / na / citrākārasamvedanāt⁶⁷ /

⁶⁴sarvam M(178a5), thams cad T; artham S.

⁶⁵ātmana eva S, bdag kho na'i T; ātmāna eva (?) M(178a5).

⁶⁶arthavādaḥ sa M(178a6), de ni brjod (D; rjod P) pa yin no T; atha vā tat sa S.

⁶⁷Quoted by Ratnakīrti at the end of his Santānāntaradūṣaṇa. See RNA 149:

citrākārasambhavamātreṇāpi ca vedāntadhwāntāpasāro bhāṣyakāreṇa darsitaḥ / tathā ca

avidyāvaśenotpatteḥ⁶⁸ samvedanam eva tat / nātmavāda upayogī / nirātmakatvan
tu⁶⁹ rāgādipraśamānukūlam iti na doṣaḥ /

gal te bdag tu smra bar thal lo zhe na / (P; om. / D) ma yin te / nam pa sna
tshogs pa myong ba'i phyir ro // ma rig pa'i dbang gis bskyed pa'i phyir de ni
myong ba kho na'o // bdag tu smra ba ni nye bar mkho ba ma yin te / 'dod chags
la sogs pa rab tu zhi ba dang / rjes su mthun pa ni bdag med (D22a6) pa nyid
yin pa'i phyir skyon med do //

[PVA 352.27-353.2] etad⁷⁰ evottareṇa darśayati /
'di nyid 'og nas ston pa ni //

**nānyo 'nubhāvyas tenāsti tasya⁷¹ nānubhavo paraḥ /
tasyāpi tulyacodyatvāt svayaṃ saiva prakāśate // (PV III 327)
des na nyams myong bya gzhan med //
de la 'ang myong ba gzhan yod min //
der yang brtsad pa mtshungs phyir te //
de ni rang nyid gsal ba yin // (PV III 327)**

buddhyā yo 'nubhūyate sa⁷² nāsti paraḥ / yathānyo 'nubhāvyo nāsti⁷³ tathā
niveditam / tasyās tarhi paro 'nubhavo 'nubhavabuddher⁷⁴ astu / na / tatrāpi
grāhyagrāhakalakṣaṇābhāvaḥ / paraṃ hi samvedanasvarūpe 'vasthitam katham
parasyānubhavaḥ / sāksātkaraṇādikaṃ pratyākhyātam / tatsamvedanānupraveśe
ca tayor ekatvam eva syāt / tathā ca

'svayaṃ saiva prakāśate⁷⁵ (PV III 327d)

na tataḥ para iti sthitam /

blos nyams su myong ba gang yin pa de ni gzhan ma yin te / ji ltar myong
bar bya ba (D22a7) med par de ltar brjod zin to // 'o na de myong bar byed pa
gzhan myong ba'i blur 'gyur ro zhe na / ma yin te / de (D; der P) yang gzung ba
dang 'dzin pa'i mtshan nyid med pa'i phyir ro // myong ba gzhan ni rang gi ngo
bo nyid la gnas pa'i phyir / ji ltar gzhan gyi myong ba yin / mngon du byed pa la
sogs pa (D; ins. ni P) spangs pa (D22b1) yin no // de myong bar rjes su zhugs
(D; zhug P) na yang de dag gcig nyid du 'gyur la / de lta yin dang

rang nyid kho na gsal ba yin (PV III 327d)

gyi de las gzhan ni med do zhes gnas so //

“ātmā sa tasyānubhavaḥ sa ca nānyasya kasyacit” (PV III 326ab)

ityādivārtikavyākhyānabhāṣyam / ātmavādas tarhi prasakta iti cet / na citrākārasamvedanāt

ityādi dveṣacikaluṣāśeṣā eva tuṣākāro 'pi vedāntasiddhānta ity alakṣita

tadgranthānutthāpayantī santānāntarāpekṣayā paṭhitavatīty avasthā (?) sarvā

saṃvṛtisatyāntaḥpātiniḥ hy evāpaitīti sakalam anākulam iti //

⁶⁸-otpatteḥ M(178a6), bskyed pa'i phyir T; -otpattiḥ S.

⁶⁹MT; ins. vā S.

⁷⁰etad S, 'di T; tad M(178a6).

⁷¹tasya S; tasyā M(178a6).

⁷²sa S; so M(178a7).

⁷³nāsti S; na bhavati M(178a7).

⁷⁴nubhavabuddher M(178a7), myong ba'i blur T; buddher S.

kathan tarhi yoginām paracittapratipattiḥ / etad uttaratra pratividhāsyate /
tasmāt svayam eva svarūpaprakāśatvāt⁷⁶ tathā bhavati /

'o na rnal 'byor pa rnams kyis (D; kyī P) gzhan gyi sems rtogs pa ji ltar zhe
na / 'di ni 'og nas 'chad par 'gyur ro // de'i phyir rang (D22b2) nyid rang gi ngo
bo gsal bar byed pa'i phyir de ltar 'gyur ba yin no //

[PVA 353.2-12] evan tarhi svarūpānubhava ity astu katham nīlānubhava
iti⁷⁷ khyātiḥ / atrāha /

de lta na 'o na rang gi ngo bo myong ba zhes bya bar 'gyur gyi / ji ltar
sngon po myong ba zhes brjod ce na / 'dir bshad pa / (D; om. / P)

**nīlādirūpas tasyāsau svabhāvo 'nubhavaś ca saḥ /
nīlādyanubhavaḥ⁷⁸ khyātaḥ svarūpānubhavo 'pi san // (PV III 328)
de yi dngos te sngo sogs kyī //
rang bzhin nyams su myong ba'ang de //
rang gi ngo bo myong gyur kyang //
sngo sogs (D; stsogs P) (D22b3) myong bar snang ba yin // (PV III
328)**

nīlarūpatvān nīlānubhavo⁷⁹ na tu nīlasyāparo⁸⁰ 'nubhavaḥ /
śuddhasyānubhavasyābhāvāt / yo hi yadavyatiriktaḥ⁸¹ sa tadrūpeṇaiva
vyavahāraṇaiva /

sngon po'i rang bzhin yin pa'i phyir sngon po'i myong ba yin gyi / sngon
po gzhan myong ba (P27a1) ni ma yin te / 'ba' zhig myong ba med pa'i phyir ro
// gang zhig gang las tha dad pa de ni de'i rang bzhin gyis tha snyad kyī yul du
'gyur ba yin no //

tathā hi⁸² yadi śuddhaḥ syāt tathaivādhyavasīyate /
vyatirekaḥ svarūpe 'pi drśyate na tatas tathā //628//
'di ltar gal te 'ba' zhig ni //
de (D22b4) lta bur ni nges par 'gyur //
ldog pa rang gi ngo bo la'ang //
mthong ba de phyir de lta min // (628)

nīlānubhava iti yathā khyātis tathaivāsau nīlasvarūpatayā 'nubhavarūpatayā
bhavatīti yuktam / na ca vyatirekavyapadeśamātrakād eva bhedaḥ /

⁷⁵prakāśate S; praśate M(178a7-b1).

⁷⁶-prakāśatvāt M(178b1); -prakāśakatvāt S.

⁷⁷iti S, zhes T; om. M(178b1).

⁷⁸nīlādyanubhavaḥ M(178b1), Miyasaka; nīlādyanubhavāt S.

⁷⁹nīlānubhavo M(178b1); nīlānubhava S.

⁸⁰nīlasyāparo S; nīlasya paro M(178b1).

⁸¹yadavyatiriktaḥ SM; gang las tha dad pa (= yadvyatiriktaḥ) T.

vyatirekavyapadeśo hi yathākathañcid vāsanābalād api bhavann upalabhyata iti
prāk pratipāditam /

ji ltar sngon po myong ba zhes brjod pa de kho na ltar 'di myong ba sngon
po'i rang bzhin yin no zhes rigs so // tha dad par bsnyad pa tsam gyis ni tha dad
pa ma yin te / tha dad pa'i tha snyad ni rnam pa 'ga' zhig (D22b5) ltar bag chags
kyi stobs las kyang dmigs pa yin no zhes sngar bstan zin to //

[PVA 353.13-22] nanu nīlaṃ katham ātmarūpaṃ prakāśayati / na hi prakāśyā
ghaṭādayaḥ pradīpādīnā svaprakāśakāḥ / svātmani⁸³ ca⁸⁴ kriyā virudhyate / na hi
saivāsiddhārā tayaiva vicchidyate⁸⁵ / atra parihārah /

ji ltar sngon po'i rang gi ngo bo gsal bar byed / sgron ma la sogs pas gsal
bar bya ba bum pa la sogs pa dag ni rang nyid gsal bar byed pa ma yin no //
bdag nyid la ni byed par 'gal ba yang yin (D22b6) te / ral gri'i so de nyid kyis
gcod pa ni med do zhe na / 'di la lan /

**prakāśamānas tādātmyāt svarūpasya prakāśakaḥ /
yathā prakāśo 'bhimatas tathā dhīr ātmavedinī //**⁸⁶ (PV III 329)
ji ltar de yi bdag nyid phyir //
gsal byed rab tu gsal ba na //
rang gi ngo bo gsal byed 'dod //
de ltar blo bdag rig can yin // (PV III 329)

svātmani kriyāvirodha iti kutaḥ pramāṇād avagatam / na hi dṛṣṭāntamātrād
arthasya prasiddhiḥ samīhitasya viparyaye 'pi dṛṣṭāntasya pradīpasya sambhavāt
/ yadi ghaṭaḥ pradīpena bāhyātmanā prakāśyate / pradīpo 'pi tathābhūtenāpareṇeti
na paryanuyogaḥ / na ca ghaṭo 'pi pradīpena prakāśyate / api tu tathābhūtasyaiva
tata utpattīḥ /⁸⁷

bdag nyid la byed pa 'gal ba zhes tshad ma gang las nges / dpe tsam gyis ni
'dod pa'i don (D22b7) mi 'grub ste / bzlog pa la (P; las D) yang sgron ma dper
yod pa'i phyir ro // gal te bum pa phyi rol gyi bdag nyid du gyur pa'i sgron mas
gsal bar bya ba yin na / sgron ma yang de lta bu gzhan gyis gsal bar bya ba yin
no zhes brgal zhing brtag pa ni ma yin no // bum pa yang sgron mas gsal bar
(D23a1) ni byas pa ma yin te / 'on kyang de las de ltar skyes pa yin no //

[PVA 353.22-27] atha pradīpo 'py⁸⁸ apareṇa cakṣurādinā prakāśyate / na /

⁸²M's scribe seems to amend after inserting double daṇḍa. See M(178b2).

⁸³svātmani M(178b3); ātmani S.

⁸⁴ca M(178b3), ... yang... T; om. S.

⁸⁵vicchidyate M(178b3); cchidyate S.

⁸⁶MT; ins. avedyavedakākārā (PV III 330c) S.

⁸⁷This sentence is quoted in *Nyāyabhūṣaṇa* (NBhū) of Bhāsarvajña.

See NBhū 138.9-10: *yat punar uktam* --- "na ca ghaṭo 'pi pradīpena prakāśyate, api tu
tathābhūtasyaiva tata [M(B); om. tata NBhū] utpattir" iti. See Yamakami [1999: 228.8-11;
284,nn. 262-3] (in Japanese).

⁸⁸py S, yang T; om. M(178b5).

cakṣurādeḥ sakalaghaṭādisādhāraṇatvāt / yathā cakṣuṣi saty apī⁸⁹ pradīpam
apekṣate prakāśakam ghaṭas tathā pradīpo 'pi syāt / atha ghaṭa utpadyata eva
tathāprakāśanan tu tasya cakṣurādibhiḥ / evan tarhi /

ci ste sgron ma yang mig la sogs pa gzhan gyis gsal ba yin no zhe na / ma
yin te / mig la sogs pa ni bum pa la sogs pa thams cad la thun mong ba yin pa'i
phyir ro // 'di ltar mig yod kyang (D23a2) bum pa gsal bar byed pa sgron ma la
ltos (D; bltos P) pa de bzhin du sgron ma yang (P27b1) 'gyur ro // 'on te bum
(D; 'um P) pa de ltar skye ba nyid de / de'i gsal bar byed pa ni mig la sogs pa yin
no zhe na / de lta na ni 'o na /

aprakāśe 'pi bāhye 'rthe yathā dīpāt prakāśanam /
vyapadeśasya viśayaś cakṣurāder apīśyatām //629//
ji ltar sgron mas phyi rol don //
gsal bar byas pa yin min yang //
gsal byed tha snyad (D23a3) yul yin ltar //
mig la sogs pa 'ang 'dod par bya // (629)

yathā tatas tathābhūtarūpotpattāv apī⁹⁰ pradīpābhivvyakto ghaṭa iti vyapadeśaḥ
/ tathā cakṣurādikād apī tathotpattyaiva vyapadeśaḥ /

dper na de las de lta bu'i ngo bor skyes pa yin yang / sgron ma la sogs pas
bum pa gsal bar byas so zhes tha snyad du byed pa de bzhin du mig la sogs pa
las kyang de ltar skyes pas tha snyad du byed pa yin no //

[PVA 353.27-32] ⁹¹atha dvayam apī prakāśakam ghaṭādeḥ, pradīpādes tv
ekam eva / evan tarhi /

ci ste bum pa la (D23a4) sogs pa la ni gnyi ga gsal byed yin la / sgron
ma la sogs pa la ni gcig nyid do zhe na / de lta na 'o na /

ekam kasya cid anyasya dvayam eva prakāśakam /
yathāsambhavato 'nyasya naikam apy astu kā kṣatiḥ //630//
ji ltar srid pa 'ga' zhig la //

⁸⁹-sādhāraṇatvāt / yathā cakṣuṣi saty apī M(178b5), thun mong ba yin pa'i phyir ro //
'di ltar mig yod kyang T; -sādhāraṇatve 'pi cakṣuṣi ca saty apī S.

⁹⁰T; ins. pradīpābhivvyakto M(178b6), ins. pradīpāt S.

⁹¹This part (PVA 353.27-32) is quoted in NBhū. See NBhū 138.15-139.5: *atha
ghaṭasya dvayam prakāśakam pradīpaś cakṣuś ca, pradīpasya tu cakṣur eveti, evam tarhi,
ekam kasya cid anyasya dvayam eva prakāśakam /
yathāsambhavato 'nyasya naikam apy astu kā kṣatiḥ //*
*atyantam aśaktasya dvayam, aparasyaikam, anyasya naikam apīti vastusvabhāva eṣa iti /
kaivātra kṣatiḥ?*

*atha svātmani kriyāvirodha ity ucyate, tad ayuktam ity āha
yadā svarūpam tat tasya tadā kaiva virodhitā /
svarūpeṇa virodhe hi sarvam eva pralīyate //*

See Yamakami [1999: 228.26-229.14; 284, n. 270].

The last verse is also quoted in *Nyāyaviniścayavivaraṇa* (NVV) of Vādirāja Sūri. See NVV
I 216.18-19.

gsal byed gcig yin gzhan dag la //
gnyis ni (D; na P) gzhan pa dag la ni //
gcig kyang med na ci zhig chad // (630)

atyantam aśaktasya dvayam aparasyaikam anyasya naikam apīti
vastusvabhāva eṣa iti kaivātra⁹² kṣatiḥ /

shin tu nus pa med pa la ni gnyis (D23a5) yin la gzhan la gcig yin zhing /
gzhan dag la ni gcig kyang med do zhes bya ba 'di dngos po rnams kyi rang
bzhin yin pa'i phyir 'di la chad pa ci yod

atha svātmani kriyāvirodha ity ucyate⁹³ /
ci ste rang gi bdag nyid la byed pa 'gal ba'i phyir ro zhes brjod na /

yadā svarūpan tat tasya tadā kaiva virodhitā /
svarūpeṇa virodhe hi sarvam eva⁹⁴ pralīyate //631//⁹⁵
gang tshe de yi rang bzhin ni //
de yin de tshe ci zhig 'gal //
rang gi (D23a6) ngo bo 'gal na ni //
'di kun thams cad nyams par 'gyur / (631)

[PVA 354.1-3] na hi svenaiva rūpeṇa kasya cid virodhaḥ, tathā cet, na
kiñcid bhavet svena rūpeṇeti sakalam astamgatam bhavet / chedas tu punar
viśiṣṭotpādanam na ca tenaiva tasyotpādanam / ayam evārthaḥ svātmani
kriyāvirodha iti / svaprakāśarūpan tu tasya svarūpaṁ na tenaiva virudhyate /

rang gi ngo bo dang 'gal ba ni 'ga' yang med do // de lta yin na ni 'ga' (D;
'gal P) yang rang gi ngo bor mi 'gyur bas thams cad 'jig par 'gyur ro // chad pa ni
khyad par can du skyed pa yin pas de nyid kyis de nyid skyed pa ma yin te / don
nyid (D23a7) don rang gi bdag nyid la byed pa 'gal pa'i phyir ro // rang gsal bar
byed pa'i rang bzhin ni / de'i rang gi ngo bo yin pas de nyid dang 'gal ba ma yin
no //

[PVA 354.3-6] kutas tad iti vaktavyam / svahetos tathābhūtād iti ⁹⁶yadi⁹⁷
hetur nāsti tadā 'yuktam bhavet⁹⁸ nānyatheti nyāyaḥ / tata idam pareṇa vaktavyam
svaprakāśakatvam eva na dṛśyate / tatra cottaram uktam eva sarvasya svarūpeṇa
prakāśanād iti /

⁹²kaivātra kṣatiḥ M(178b7), NBhū, 'di la chad pa ci yod T; kā vātra kṣatiḥ S.

⁹³ity ucyate S, ity ucyate tad ayuktam ity āha NBhū, zhes brjod na T; iti cet
M(178b7).

⁹⁴eva S, NBhū; iva M(178b7).

⁹⁵This verse is quoted in *Nyāyaviniścayavivarāṇa* (NVV) of Vādirāja Sūri. See NVV
I 216.18-19.

⁹⁶kutas tad iti vaktavyam / svahetos tathābhūtād iti M(179a1); de dag las zhes brjod
par bya ba yin na / de lta bur gyur pa'i rang gi rgyu las yin no T. S omits /.

⁹⁷MT; ins. sa S.

⁹⁸mi 'thad par 'gyur T; tadā yuktam bhavet S.

de dag las zhes brjod par bya ba yin na / de lta bur gyur pa'i rang gi rgyu
las yin no // gal te rgyu med pa de'i tshe mi 'thad par 'gyur gyi gzhan (D23b1) du
ni ma yin no zhes bya bar rigs so // des na gzhan gyis 'di skad ces rang gsal bar
byed pa nyid ni ma (P28a1) mthong ngo zhes brjod par bya ba yin la / de la ni
thams cad du rang gi ngo bos gsal ba yin pa'i phyir ro zhes lan btab zin pa nyid
do //

[PVA 354.6-10] punar apy ucyate /
yang brjod pa /

tasyās cārthāntare vedye durghaṭau vedyavedakau / (PV III 330ab)
de yi rig bya don gzhan na //
tshor bya tshor (D23b2) byed 'thad par dka' // (PV III 330ab)

arthāntarabhūtā buddhiḥ svaprakāśānyathā vā bhavet / yadi svaprakāśā
svarūpeṇa prakāśate tato 'nyo 'rthas tayā prakāśyata iti ⁹⁹ nāprakāśe tasmin
vyapadeśas tathā bhavet / prakāśate cet / so 'pi tathaiva prakāśate tadaiveti
katham tasya pareṇa prakāśanam / na hi tadā viśeṣaḥ prakāśyaprakāśakayoḥ /

don gzhan du gyur pa'i blo rang nyid gsal ba'am / de lta ma yin par 'gyur /
gal te rang nyid gsal ba yin na rang gi ngo bos gsal ba yin no // des na de ma
gsal bar des (P; des na D) don gzhan gsal lo zhes bya ba'i tha snyad de ltar mi
'gyur ro // gal te gsal na ni de yang (D23b3) de lta bu nyid du de'i tshe gsal ba
yin pa'i phyir ji ltar de gzhan gyi gsal ba yin / de'i tshe ni gsal bya dang gsal
byed dag khyad par yod pa ma yin no //

[PVA 354.11-14] krameṇa tadvyāpārāt pratipativīśeṣas¹⁰⁰ tasyeti cet / tathā
hi /

gal te de'i byed pa las (P; la D) rim gyis (D; rims kyis P) rtogs pa'i khyad
par yod pa yin te / 'di ltar / (D; om. / P)

ḍhaukyamāne pradīpāḍau viśeṣas tasya gamyate /
tatas taylor dvayos tattvaṃ tathotpādo na kim mataḥ //632//
sgron ma la sogs nye ba na //
de yi khyad par rtogs pa yin //
des (D23b4) na de gnyis de nyid yin // (D; om. 632c P)
de ltar skyes par cis mi 'dod // (632)

viśeṣaḥ prakāśata iti svenaiva rūpeṇa tasya prakāśanam tataḥ svarūpasyaiva

⁹⁹gal te rang nyid gsal ba yin na rang gi ngo bos gsal ba yin no // des na de ma gsal
bar des don gzhan gsal lo zhes bya ba'i tha snyad de ltar mi 'gyur ro T; yadi svaprakāśā
svarūpeṇa prakāśate tato 'nyo 'rthas tayā prakāśyata iti / nāprakāśe tasmin vyapadeśas tathā
bhavet S, yadi svaprakāśā svarūpeṇa prakāśate tato 'nyo 'rthas tayā prakāśyate nāprakāśe
tasmin vyapadeśas tathā bhavet M(179a2).

¹⁰⁰pratipativīśeṣas S, rtogs pa'i khyad par yod pa T; pratipativīśeṣas M(179a2).

tathā prakāśanam / tataḥ svaprakāśanam evānte 'pi /

khyad par gsal ba zhes bya ba ni de rang gi ngo bo nyid kyis gsal ba yin no
// des na rang gi ngo bo nyid de ltar gsal ba yin pa de'i phyir mthar yang rang
nyid gsal ba kho na yin no //

[PVA 354.14-17] atha svayaṃ prakāśata iti na pratīyate / vyavahāra
evambhūto na bhavati tata eva¹⁰¹ ucyate / nanv anubhavānurūpo vyavahāraḥ
pramāṇayitavyo na sarvaḥ / atha sarva eva vyavahāraḥ pramāṇam
tathā sati na kiñcit prativāḍibodhanāya vaktavyam / tasmād yathā pratīyate
tathābhyupagamaḥ /

'on te rang nyid gsal ba zhes grags pa med do zhe na / tha snyad de
(D23b5) lta bur gyur pa ma yin no // des na 'di skad brjod pa yin no zhe na /
nyams su myong ba dang mthun pa'i tha snyad tshad mar bya ba yin gyi thams
cad ni ma yin nam ci ste tha snyad thams cad tshad ma yin na / de ltar gyur na
phyi rol ba khong du chud par bya ba'i phyir 'ga' yang brjod par mi bya bar 'gyur
ro // de'i phyir (D23b6) ji ltar rtogs pa de ltar khas blang ngo //

[PVA 354.18-22] nanu samvedanam¹⁰² nāma na parokṣaṃ yuktaṃ tathā¹⁰³
samvedyam na sarvadā tatheti nyāyaḥ / samvedyasya parokṣatāpi yuktā / yadi tu
sarvadā¹⁰⁴ samviditam eva, jñānārthayor bhedo na gamyeta¹⁰⁵ / tad ayuktaṃ /

gal te rig par byed pa zhes bya ba ni lkog tu gyur pa ma yin par 'thad kyi
rig par bya ba ni de ltar thams cad kyi tshe 'gyur ba ma yin no zhes bya bar rigs
so // rig (D; rigs P) par bya ba ni lkog tu gyur pa la (D; om. la P) yang yod par
'thad do // gal te rig pa kho na yin na ni shes pa dang (D23b7) shes bya (P28b1)
khyad par med par 'gyur ro zhe na / de ni mi 'thad do //

samvedyatātirekeṇa na nīlādi pratīyate /
asamvedye pratītiś cet tadabhāve katham bhavet //633//
rig bya las ni ma gtogs pa //
sngon po la sogs rtogs pa med //
rig (D; rigs P) bya min pa rtogs she na //
de med par ni ji ltar 'gyur // (633)

asamvedyam eva pratipannam iti vyāhatam / tathā¹⁰⁶ cāyam arthaḥ syād
apratītam pratītam iti /

rig (D; rigs P) par bya ba ma yin pa nyid rtogs so zhes bya bar ni 'gal lo //
de lta na yang don 'dir 'gyur te / (D24a1) ma rtogs pa rtogs so zhes so //

¹⁰¹evam M(179a3), 'di skad T; eva S.

¹⁰²samvedanam M(179a4); samvedana S.

¹⁰³tathā SM; om. T.

¹⁰⁴sarvadā SM; om. T.

¹⁰⁵na gamyeta M(179a4), med par 'gyur ro T; na gamyate S.

¹⁰⁶tathā S, de lta na T; tadā M(179a5).

[PVA 354.23-24] athāpratīyamānaṃ pratyakṣeṇānumānena pratīyate / tad apy¹⁰⁷ asat / pratīyamānatāvyatirekeṇa nārthaḥ para iti pakṣo na tu pratyakṣapratītataiveti / anumānapratītir api svarūpe pratyakṣapratītir eva grāhye /

'on te mngon sum gyis ma rtogs pa rjes su dpag pas rtogs pa yin na de yang mi rung ste / rtogs pa las tha dad pa'i don gzhan med do zhes bya ba'i phyogs yin gyi / mngon sum gyis rtogs pa nyid yin no zhes bya ba ni ma yin no // rjes (D24a2) su dpag pas rtogs pa yang gzung ba'i rang bzhin mngon sum nyid du rtogs pa yin no //

[PVA 354.25-29] nanu tataḥ paro 'pi tatrārtho 'sti pareṇa dṛśyamāno 'nyathā vā / na / pratītyabhāvād apratīyamānam astīti kuta etat / anumānenaiva pratīyata iti cet / anumānataiva tarhi na syād arthasya sāksātkaraṇāt / asāksātkaraṇeneti cet / kim idaṃ tac ca nāsti tac cāstīti¹⁰⁸ yuktam / asāksātkaraṇaṃ pratītir iti ko 'rthaḥ / svarūpaṃ cet pratipannaṃ tad eva sāksātkṛtaṃ¹⁰⁹ na ced apratipannaṃ¹¹⁰ eveti nyāyaḥ /

gal te de la gzhan gyis mthong ba 'am de lta ma yin pa de las gzhan pa'i don yang yod pa ma yin nam zhe na / (P; om. / D) ma yin te / rtogs pa med pa'i phyir ro // ma rtogs pa yod do zhes bya ba 'di ga las yin / rjes su (D24a3) dpag pa nyid kyis rtogs so zhe na / 'o na rjes su dpag pa nyid du mi 'gyur te / don mngon du byed pa'i phyir ro // mngon du byed pas ni ma yin no zhe na / de yod pa yang yin la de med pa yang yin no zhes bya ba 'di rigs sam ci / (D; // P) mngon du byed pa med par rtogs so zhes bya ba'i don ci yin / rang gi ngo bo (D24a4) rtogs so zhe na ni / de nyid mngon du byed pa yin la / ma yin no zhe na ni ma rtogs pa nyid do zhes bya bar rigs so //

[PVA 354.30-355.6]

¹¹¹ svarūpeṇa pratītañ cet sāksātkaraṇam eva tat /
svarūpeṇāpratītañ cet sarvathāsyāpratītata //634//
rang gi ngo bos rtogs na ni //
de nyid mngon du byas pa yin //
rang gi (D; gis P) ngo bos ma rtogs sam //
de ni rnam kun ma rtogs nyid // (634)

svārūpeṇa pratīte 'pi tad asāksātkṛtaṃ yadi /
nīlarūpasya samvitter bhedas tarhi katham¹¹² bhavet //635//
rang gi ngo bos rtogs kyang de //

¹⁰⁷ apy S, yang T; om. M(179a5).

¹⁰⁸ tac ca nāsti tac cāstīti S; tad vāsti tad vā nāstīti M(179a6).

¹⁰⁹ sāksātkṛtaṃ M(179a6); sāksātkaraṇaṃ S

¹¹⁰ apratipannaṃ M(179a6-7); apratītaṃ S.

¹¹¹ These verses (vv.634-637) are quoted in NVV I 295.26-296.6.

¹¹² katham S, ji lta T; kuto M(179a7).

gal te mngon du byas min na //
(D24a5) 'o na myong las sngon po yi //
rang bzhin ji ltar tha dad 'gyur // (635)

pratītibhedād bhedo hi nīlāder ekarūpatā /
bhinne 'nyasmin katham bhedas tadanyasya pramānvitah //636//
rtogs pa'i dbye bas tha dad pa //
sngo sogs rang bzhin gcig pa nyid //
gzhan tha dad pas de las (P29a1) gzhan //
tha dad ji ltar tshad can yin // (636)

tatsamsargāt tathātvañ ced aparokṣaḥ kuto bhavet /
tadekatāprapannasya tato bhedah kuto mataḥ //637//
de dang 'brel pas de nyid na //
don gzhan yod par ga la 'gyur //
de dang gcig tu gyur ba (D24a6) ni //
de las gzhan par ga las 'dod // (637)

anvayavyatirekābhyāṃ bhedo 'poddhāriko na sat /
na hi pratyakṣasamvittir anvayavyatirekayoḥ //638//
rjes 'gro ldog pa dag las ni //
tha dad rtogs pa ma yin te //
rjes su 'gro dang ldog pa dag /
mngon sum gyis ni rig (D; rigs P) ma yin // (638)

anumānāt pratītiś cen nānumā 'dhyakṣapūrvikā /
tadabhāve 'numābhāve bhaved andhaparamparā¹¹³ //639//
rjes su dpag pas rtogs na min //
rjes dpag mngon sum sngon 'gro can //
de med rjes dpag med pas na //
long ba (D24a7) brgyud par 'gyur ba yin // (639)

atha vyāpyasya sadbhāvo vyāpakena vinā katham /¹¹⁴
apratītaṃ kathan nāma tadā¹¹⁵ vyāpakam ucyate //640//
gal te khyab byed med par ni //
khyab bya yod par ji ltar 'gyur //
ma rtogs par ni ji ltar na //
de yi khyab par byed par brjod // (640)

[PVA 355.7-9] yadi hi tadā pratīyate pratīyantargatam¹¹⁶ eva katham arthatā

¹¹³andhaparamparā M(179b1), long ba brgyud par T; adhaparamparā S.

¹¹⁴atha vyāpyasya sadbhāvo vyāpakena vinā katham M(179b1), gal te khyab byed med par ni khyab bya yod par ji ltar 'gyur T; vyāpyāpi hi tadbhāvo vyāpakena vinā katham S.

¹¹⁵tadā SM; de yi (= tasya) T.

¹¹⁶pratīyantargatam M(179b1), rtogs pa'i nang du chud pa T; pratīyaṃ tadgatam S.

/ atha na pratīyate katham vyāpakatāpratītiḥ / vyāpakatvena prāk
pratītam¹¹⁷ iti cet / kim idānīm anumānena / etatkālatā na pratipannā¹¹⁸ tato
'numānam na vyartham¹¹⁹ / katham tarhi prāg¹²⁰ vyāpakatāpratītiḥ /

gal te de'i tshe rtogs na rtogs pa'i nang du chud pa nyid las ji ltar don yin /
'on te ma rtogs na ji ltar khyab par byed pa nyid du rtogs / (D24b1) khyab par
byed pa nyid du sngar rtogs pa'i phyir ro zhe na / rjes su dpag pas ci zhig (D;
om. zhig P) bya // 'di'i dus su ma rtogs pa de'i phyir rjes su dpag pa don med pa
ma yi no zhe na / 'o na sngar khyab par byed pa nyid du ji ltar rtogs /

[PVA 355.10-11]

prāg idānīm pratītir na katham vyāpakatāgatīḥ¹²¹ /
pratītimātrakan tac cet katham vyāptan tad ucyate //641//
sngon dang da ltar shes pa nyid (D; ni P) //
tha dad khyab byed ji ltar rtogs //
de ni rtogs (D24b2) pa tsam zhe na //
khyab pa de ni ji ltar brjod // (641)

dhūmākārā pratītir hi na vinā pāvakaṃ yadī /
pāvakapratyayo 'py eṣa vinā pāvakaṃ iṣyate¹²² //642//
gal te du ba'i rnam par ni //
rtogs pa me med mi 'byung na //
me yi rnam pa 'di yang ni //
me med par ni 'dod ma yin // (642)

[PVA 355.12-15] pāvakakāryo dhūmaḥ katham pratītimātram /
tad asat / tathā hi /

me'i 'bras bu du ba ji ltar rtogs pa tsam yin zhe na / 'di ni ma yin te / 'di ltar

sati pāvakakāryatve dhūmāder bāhyarūpatā /
bāhyatvena prasiddhe¹²³ syāt tasya pāvakakāryatā //643//
me'i (D; me yi P) 'bras bu nyid yin na /
dud sogs (D24b3) phyi rol ngo bo nyid //
de ni me yi 'bras bur yang //
phyir nyid du ba grub na gyur // (643)

¹¹⁷pratītam S; pratipannam M(179b2).

¹¹⁸pratipannā S; pratītā M(179b2).

¹¹⁹vyartham; vyartha S, vyarthyam M(179b2).

¹²⁰prāg M(179b2), sngar T; om. S.

¹²¹na katham vyāpakatāgatīḥ SM; tha dad khyab byed ji ltar rtogs T.

¹²²iṣyate SM; 'dod ma yin (=neṣyate) T.

¹²³bāhyatvena prasiddhe M(179b3); bāhyatve ca prasiddhe S, phyir nyid du ba grub na

tad idam itaretarāśrayaṇam avyavasthitavastukam¹²⁴ anupanyasānīyam eva

/

de'i phyir phan tshun rten pa dngos por rnam par gnas pa can ma yin pa 'di
ni nye bar dgod par mi bya ba nyid do //

[PVA 355.15-18] anena pratyabhijñāñānam avajñātam / ya āha /
pratyabhijñābalād eva vijñānamātratā nirākriyate¹²⁵ / tathā hi /

'dis ni ngo shes pa yang khyad du bsad pa yin te / ji skad du ngo shes pa'i
stobs nyid kyis rnam (D24b4) par shes pa (D; pa'i P) tsam bzlog pa yin no zhes
'dzer te / 'di ltar /

yadi samvedanāntarsthaḥ¹²⁶ pratyabhijñā¹²⁷ kim arthikā /
athāsamvedano¹²⁸ 'rthātmā katham vijñaptimātratā //644//
gal te (P29b1) myong ba'i nang gnas na //
ngo shes pa yi don ci yin //
gal te myong min don bdag na //
rnam rig tsam du ji ltar 'gyur // (644)

na hi madhyasattā 'rthasya pratyabhijñayā pratīyamānā samvedanāntargatā¹²⁹
parokṣatayā¹³⁰ pratīter iti /¹³¹

bar na yod pa'i don ngo shes pas rtogs par 'gyur ba ni myong ba'i nang du
'dus pa ma yin te / (D24b5) lkog tu gyur pa nyid du rtogs pa'i phyir ro zhes so //

[PVA 355.19-22] tad asat /¹³² tathā hi /
'di ltar /

parokṣatayāpi pratītiḥ pratītyantargatatvam eva vastunaḥ
pratītyanantargatasyāpratīter¹³³ iti caitat¹³⁴ pratipāditam /¹³⁵
lkog tu gyur par rtogs pa ni //
rtogs par 'dus pa dngos nyid ni //
rtogs par ma chud (D; ins. // P) rtogs min zhes // (D; om. // P)

¹²⁴itaretarāśrayaṇam avyavasthitavastukam M(179b3), phan tshun rten pa dngos por
rnam par gnas pa can ma yin pa T; itiretarāśrayaṇavyavasthitavastukam S.

¹²⁵nirākriyate S; nirākriyeta? M(179b3).

¹²⁶corr. -āntarsthaḥ; -āntarstha (or -āntarsthā) M(179b3), -āntasthaḥ S.

¹²⁷M's scribe inserts *pratyabhijñā* in the top margin.

¹²⁸athā- M(179b3), gal te T; arthā- S.

¹²⁹samvedanāntargatā M(179b4), myong ba'i nang du 'dus pa T; samvedanān tadgatā

S.

¹³⁰lkog tu gyur pa nyid du (=parokṣatayā) T; -āparokṣatayā S.

¹³¹pratīter iti / S, rtogs pa'i phyir ro zhes so // T; pratītir iti cet M(179b4).

¹³²tad asat / SM; om. T.

¹³³pratītyanantargatasyā- M(179b4); pratītyantargatasyā- S, rtogs par ma chud T.

¹³⁴iti caitat M(179b4), zhes bya ba 'di yang T; iti cet S.

¹³⁵This sentence is regarded as a verse by T.

bya ba 'di yang bstan zin to //

apratītamadhyasattām¹³⁶ antareṇa katham pratyabhijñeti cet / pūrvāparayoh¹³⁷
samānajatīyatvapratītimātrakād eva dr̥ṣṭā, tathaiva bhaviṣyati kim
apareṇa, lūnapunarjātakeśanakhapratyabhijñāvat /

ma rtogs pa bar na yod pa med na / ji ltar (D; lta P) ngo shes par 'gyur zhe
na / snga ma dang phyi ma (D24b6) rigs mthun pa nyid rtogs pa tsam kho na las
yin par mthong bas / de kho na ltar 'gyur mod / gzhan gyis ci zhis bya ste /
bregs pa'i phyir sogs (D; sobs P) pa'i skra dang (D; ins. / P) sen mo ngo shes pa
bzhin no //

[PVA 355.22-23] atha tatra jātādīviṣayaḥ pratyabhijñāpratyayaḥ¹³⁸ / jātir
evaīketi pratīyatām tato vyakter ekatā na sidhyati /

'on te der ngo shes pa'i shes pa ni spyi la sogs pa'i yul can yin no (D; om.
no P) zhe na / spyi nyid gcig yin no zhes (P; ins. / D) (D24b7) ngo shes pa des
na gsal ba gcig nyid du mi 'grub po // (D; om. // P)

[PVA 355.23-25] na ca jātir api madhye vidyate / pramāṇābhāvāt /
pratyabhijñā pramāṇam iti cet / na / svarūpamātram eva pūrvāparam
pratyabhijñāyā nibandhanam iti tad evāmbanāṁ pratyabhijñāyāḥ /
na ca tad eva pratyabhijñājnānam¹³⁹ madhyarūpāmbanāṁ /
madhyarūpasyāvedanāt¹⁴⁰ /

spyi yang bar na yod pa ma yin te / tshad ma med pa'i phyir ro // ngo shes
pa nyid tshad ma yin no zhe na ma yin te / snga ma dang phyi ma'i rang bzhin
tsam zhis ngo shes pa'i rgyu mtshan yin pa'i phyir de nyid ngo shes pa'i dmigs
pa yin no // ngo shes pa'i de nyid (D25a1) ni bar gyi rang bzhin la dmigs pa ma
yin te / bar gyi rang bzhin rig pa med pa'i phyir ro //

[PVA 355.25-29] na khalu parokṣam adr̥ṣṭam¹⁴¹ ālambyate / dr̥ṣṭatve ca¹⁴²
tadaparokṣatvād vijñānam eva / nanu parokṣam cet katham vijñānam / yasyām
avasthāyām asti tasyām aparokṣam eva / idānīm atītatayā parokṣatve 'pi na
vijñānatvahāniḥ¹⁴³ / yadi syād arthasyāpy arthatvahāniḥ syāt / arthasyāpy
atītatave 'rthatvahāniḥ samasty eveti cet / na tarhi madhyasattāyām arthatvam /

¹³⁶apratītamadhyasattām M(179b4), ma rtogs pa bar na yod pa T; apratītya
madhyasattām S.

¹³⁷pūrvāparayoh M(179b4); pūrva parayoh S.

¹³⁸pratyabhijñāpratyayaḥ S, ngo shes pa'i shes pa T; pratyabhijñādiptyayaḥ
M(179b5).

¹³⁹pratyabhijñājnānam S; pratyabhijñānam M(179b6).

¹⁴⁰-āvedanāt S; -āsamvedanāt M(179b6).

¹⁴¹adr̥ṣṭam S; adr̥ṣṭām M(179b6).

¹⁴²dr̥ṣṭatve ca S; dr̥ṣṭāñ ced / M(179b6).

¹⁴³vijñānatvahāniḥ S; jñānatvahāniḥ M(179b6).

tasyā apy¹⁴⁴ atītatvāt /

lkog tu gyur pa ma mthong ba ni dmigs pa ma yin la / mthong ba na ni
lkog tu gyur pa ma yin pa'i phyir de shes pa nyid yin no // gal te lkog tu gyur na
ji ltar shes pa yin / gnas (D25a2) skabs gang la (D; na P) yod pa de'i tshe / lkog
tu ma gyur pa nyid do // da ltar 'das pas lkog tu gyur kyang shes pa nyid ni mi
nyams so // gal te nyams na don gyi don nyid kyang nyams par 'gyur ro // gal te
don kyang 'das na don nyid las nyams par 'gyur ba yin no zhe na / 'o na bar na
yod pa de don nyid ma (D25a3) yin te / de ni 'das (P30a1) pa'i phyir ro //

[PVA 355.29-34] atītatve 'pi parokṣatāyām apy¹⁴⁵ arthatvaṃ nāpaiti
virodhābhāvāt / saṃvedanatvaṃ tv asamviditasya¹⁴⁶ katham iti cet / arthatvaṃ
api tarhi katham anarthakriyākāriṇaḥ / na hy asamviditam
arthakriyākaraṇasamartham / anumānena tasya vedanaṃ¹⁴⁷ pratyākhyātam /
anyena madhye vedane tad eva vijñānatvaṃ / na cānyena viditatvaṃ
pratyabhijñāyate / tatas tena sahaikatā nāsti / pratyabhijñāta ekatvāprasiddheḥ /
anumānākāraś ca vāsanābalād utpatter¹⁴⁸ eka eva vijñānātmanā / tato vāsanāta
eva sakala ākāraḥ parisphuṭapratibhāso 'pi /

'das pa lkog tu gyur pa yin yang don nyid gtong ba ni ma yin te / 'gal ba
med pa'i phyir ro // myong ba med pa ni myong ba yin par ji (D; zi P) ltar 'gyur
zhe na / 'o na don byed pa med pa yang don nyid du ji ltar 'gyur / myong ba med
pa ni don bya ba byed nus pa ma yin no // (D25a4) de rjes su dpag pas rig pa ni
spang zin to // gzhan gyis bar rig na de nyid kyi shes pa yin no // gzhan gyis rig
pa nyid ni ngo shes pa yang ma yin te / des na (P; om. na D) de dang lhan cig
gcig pa nyid med pas ngo shes pa rgyu nyid du mi 'grub po // rjes su dpag pa'i
rnam pa ni shes pa gcig gi (D; gi P) bdag nyid du bag (D25a5) chags kyi stobs
las skyes pa yin no // de'i phyir gsal bar snang ba'i rnam pa mtha' dag kyang bag
chags kyang stobs nyid la yin no //

[PVA 356.1-7] nanu vāsanāyā ekarūpatvād ākārabhedo vijñānānām
katham / vāsanābhedād bheda iti cet / yadi vāsanā nīlapītādyanantabhedā
vijñānasya janikā tadākāratāyā bāhyārthasyāś¹⁴⁹ ca ko bhedaḥ /
vāsaneti hi nāmamātrakam¹⁵⁰ eva / tad asat /

gal te bag chags ngo bo gcig yin pa'i phyir rnam par shes pa rnam kyi
rnam par tha dad par ji ltar 'gyur / bag chags tha dad pa'i phyir tha dad do zhe na
/ (D25a6) gal te sngon po dang ser po la sogs pa dbye ba mtha' yas pa'i rnam par
shes pa de'i rnam pa can du skyed par byed pa'i bag chags yin na de'i tshe de
dang phyi rol gyi don tha dad pa ci yod de bag chags zhes ming tsam du zad do
zhe na / (P; om. / D) de ni ma yin te /

¹⁴⁴apy SM; om. T.

¹⁴⁵atītatve 'pi parokṣatāyām apy SM; 'das pa lkog tu gyur pa yin yang T.

¹⁴⁶asamviditasya S; aviditasya M(179b7).

¹⁴⁷vedanaṃ S; saṃvedanaṃ M(179b7).

¹⁴⁸utpatter M(179b8); utpattar S.

¹⁴⁹bāhyārthasyā- M(180a1), phyi rol gyi don T; bāhyasyā- S.

¹⁵⁰corr. nāmamātrakam; nāmamātram S; nāmamātrakamātrakam M(180a1).

vāsanā pūrvavijñānakṛtikā śaktir ucyate /
 tasyā amūrtatābhāvāt katham arthasamānatā //645//
 rnam shes snga mas byas pa yi //
 nus pa bag chags (D25a7) yin par brjod //
 de ni lus med yin pa'i phyir //
 ji ltar don dang mtshungs pa yin // (645)

¹⁵¹vāsaneti hi pūrvavijñānajanitām śaktim āmananti vāsanāsvarūpavidāḥ¹⁵²
 / arthas tu punar murtarūpaḥ sadopadravadāyī /

bag chags zhes bya ba ni rnam par shes pa snga mas bskyed pa'i nus pa yin
 par bag chags kyi rang bzhin rig pa dag gis rtogs so // don ni lus can gyi rang
 bzhin rtag tu nye bar 'tshe ba byed pa yin no //

[PVA 356.8-14] nanv artho 'pi samviditāvasthāyām evopadrutihetur na
 sadā / tato vāsanābalād udayabhāvī pratibhāsa upadrutihetur artho veti
 ko 'nayor bhedaḥ / tad asat /

gal (D25b1) te don rig pa nyid kyi gnas skabs na nye bar 'tshe ba'i rgyu yin
 gyi rtag tu ni ma yin no // des na bag chags kyi stobs las byung ba'i snang ba'am
 / don nye bar 'tshe ba'i rgyu yin (P30b1) yang rung ste / 'di gnyis la khyad par ci
 yod ce na / de ni ma yin te /

aviśeṣe 'pi bāhyasya spaṣṭatvāder viśeṣataḥ /
 bhāvanāyā viśeṣeṇa nārthasya pratibhāsanam //646//
 phyi rol khyad par yod min yang //
 bsgoms pa yin ni khyad par (D25b2) gyi //
 gsal ba la sogs khyad 'gyur phyir //
 snang ba don gyi ngo bo min // (646)

bhāvanābalāyātatve hi viparītavāsanāvinivṛttau
 svābhīṣṭavāsanāsamāgamasamaye¹⁵³ 'nabhīṣṭavinivṛttir iṣṭasya ca prāptir iti mahān
 eṣa bhedaḥ / tato buddhirūpavāsanākṛta eva sakalo bhedaḥ /

bsgoms pa'i stobs las byung ba phyin ci log gi bag chags log cing 'dod pa'i
 bag chags 'byor bar gyur na / mi 'dod pa ldog cing 'dod pa 'os (D; thob P) pa'i
 phyir 'di ni khyad che'o // des na tha dad par snang ba mtha' dag ni blo'i ngo bo
 (D25b3) bag chags kyis byas pa nyid do //

[PVA 356.15-23] nanu¹⁵⁴ vāsanāyā ekavijñānātmabhūtatvāt

¹⁵¹This sentence is quoted in NBhū. See NBhū 153.7-8: *nanu ca uktam --- vāsaneti pūrvavijñānajanitām śaktim āmananti vāsanāvida iti* / See Yamakami [1999: 262.11-12; 291.n. 406].

¹⁵²vāsanāsvarūpavidāḥ SM; vāsanāvida[h] NBhū.

¹⁵³sv(ā)bhīṣṭa- S; svabhīṣṭa M(180a2).

¹⁵⁴nanu S; nanu ca M(180a3).

prabodhake sati sakalavāsanāprabodhād anantapratibhāsavijñānodayaḥ syād iti mahad asamañjasam / bāhyārthābhyupagame¹⁵⁵ tu na doṣaḥ / ya eva sannihito 'rthaḥ sa eva dr̥śyate / na / asannihitasyāpi darśanābhyupagamāt / tathā hi /

gal te bag chags rnam par shes pa gcig gi bdag nyid du gyur pa yin pa'i phyir sad par byed pa yod na bag chags thams cad sad par 'gyur ba'i phyir mtha' yas par snang ba can gyi rnam par shes pa skye bar 'gyur bas 'chol (D; 'thol P) ba chen por 'gyur ro // phyi (D25b4) rol gyi don khas len na ni skyon med de / nye ba'i don gang yin pa de nyid mthong ba yin no zhe na ma yin te / nye ba ma yin pa yang mthong bar khas blangs pa'i phyir ro / 'di ltar / (D; om. / P)

vipramoṣaḥ smṛter iṣṭaḥ kaiścīt tu viparītavit¹⁵⁶ /
asatkhyātīḥ parair anyaiḥ sarvaṃ sarvatra vidyate //647//
dran pa (D; par P) brjed par 'dod pa dang //
'gas ni log (D; logs P) par rig pa ste //
gzhan dag med snang gzhan dag ni //
thams cad (D25b5) thams cad la yod 'dod // (647)

yeṣān tāvat sarvaṃ sarvatra vidyate teṣāṃ samāna eva doṣaḥ / asatkhyātāv api sakalāsatpratibhāsanaprasaṅgaḥ¹⁵⁷ / yasya tu smṛtīvipramoṣaḥ tasyāpi /

re zhig thams cad thams cad la yod pa de dag la ni skyon mtshungs pa nyid do // med pa snang ba la yang med pa thams cad snang bar thal lo // dran pa brjed pa gang yin pa de la yang

anekadarśanam pūrvam kasmān nānekadarśanam /
samānam etad vijñānavāde 'pīti na doṣavān //¹⁵⁸
sngar du ma mthong bas ci'i phyir du ma ma (D; om. ma P) mthong /
rnam par shes par smra ba la yang de mtshungs (D25b6) pa'i phyir nye
bar yod pa ma yin no //

vijñānam vā pūrvavṛttam smaryetārtho veti ko bhedaḥ¹⁵⁹ /
viparītakhyātīr api pūrvadr̥ṣṭe pravartatām anyathā vā kin na sarvatreti samānaḥ paryanuyogaḥ / punar api tatra sa eva vāsanāniyamo vaktavya iti samānam /

sngar zhugs pa'i rnam par shes pa dran nam / don yang rung ste / khyad par ci yod / phyin ci log tu snang ba yang (D; ins. // P) sngar mthong ba la 'jug gam gzhan du yang rung ste / ci ste thams cad la ma yin zhes brgal zhing brtag pa mtshungs so // slar yang der bag chags de nyid (D25b7) nges par (P31a1) brjod dgos par mtshungs so //

¹⁵⁵bāhyārthā- M(180a3), phyi rol gyi don T; bāhyā- S.

¹⁵⁶viparītavit M(180a3), log par rig pa T; viparītacit S.

¹⁵⁷sakalāsatpratibhāsana- M(180a4), med pa thams cad snang bar T;
sakalāsapratibhāsana S.

¹⁵⁸This is not regarded as a verse by ST. I follow M.

¹⁵⁹bhedaḥ S, khyad par T; doṣaḥ M(180a4).

[PVA 356.23-28] na ca¹⁶⁰ samanantaravijñānātmabhūtā vāsaneṣyate /
de ma thag pa'i shes pa'i bdag nyid du gyur pa nyid ni bag chags yin te /

paṭuprakāśaḥ pūrvātmapratiḥhāso hi vāsanā /¹⁶¹
tathābhūtātmasamvittijanakatvād vinā kutaḥ //
snga ma'i bdag nyid snang ba ni //
gsal zhing 'dod (P; dod D) pa bag chags yin //
skyed byed myong ba de lta'i bdag /
yin phyir med par ga la 'gyur //

prabodhakasya¹⁶² sadbhāve dhiyāṃ janma yathāyatham /
nīlapītādinirbhāsaṅgatānām itikṣyate //648//
sad byed yod par gyur na blo //
sngon po (D26a1) dang ni ser po la //
sogs pa'i snang ba dang 'brel pa //
ji lta ji lta skye bar mthong // (648)

idam evātrekṣyate¹⁶³ pūrvavijñānam¹⁶⁴ abhimatetarapratiḥhāsaṃ
pāṭavādiprakārādhiṣṭhitam tatas¹⁶⁵ tadanantaram¹⁶⁶ kālāntare vā tathābhūtam
vijñānam udayavat / jāgraddṛṣṭam svapnapratiḥhāsaṃ janayati¹⁶⁷ yathā /
rnam par shes pa snga ma mngon par 'dod pa dang gzhan du snang ba la /
g-yer (P; ser D) ba la sogs pa'i shes pa snga ma gnas pa dang 'brel te las de'i
mod dam dus gzhan du de lta snang ba'i rnam (D26a2) par shes pa skye ste /
sad pa'i mthong bas rmi lam gyi snang ba bskyed pa bzhin no //

[PVA 356.28-357.1] vyavahitāt katham utpattir iti cet / dṛṣṭāḥ
smṛtisvapnavijñānādayo¹⁶⁸ vyavahitād apīti na dṛṣṭe 'niṣṭan nāma / nanu nāsau
janayaty api tu¹⁶⁹ prañidhānādes tad eva pratiḥhāti / na / atītasya
pratiḥhāsayogāt¹⁷⁰ / atītam api pratiḥhāsamānam dṛṣṭam iti cet / asatpratiḥhāsata
iti ko 'rthaḥ / tadākārā pratītir ity ayam eva / tasmād anubhavāt smṛtir
udayamāsādayanti tasyaiva śaktiviśeṣam āvedayati / sa śaktiviśeṣo
vāsaneti vyapadeśyaḥ /

chod pa las ji lta skye zhe na / dran pa dang rmi lam gyi shes pa la sogs pa

¹⁶⁰ na ca SM; om. T.

¹⁶¹ This sentence is not regarded as ab of a verse by S. I follow MT.

¹⁶² prabodhakasya M(180a5); prabodhaka ya S.

¹⁶³ idam evātrekṣyate M(180a6); ididam ... S, om. T.

¹⁶⁴ pūrvavijñānam S; pūrvam vijñānam M(180a6).

¹⁶⁵ pāṭavādiprakārādhiṣṭhitam tatas M(180a6); pāṭavādiprakārādhiṣṭhitam tatas S, g-yer
(P; ser D) ba la sogs pa'i shes pa snga ma gnas pa dang 'brel te las T.

¹⁶⁶ tadanantaram M(180a6); datanantaram S.

¹⁶⁷ janayati M(180a6); janayita S.

¹⁶⁸ smṛtisvapnavijñānādayo M(180a6), dran pa dang rmi lam gyi shes pa la sogs pa T;
smṛtiḥ svapnavijñānādayo S.

¹⁶⁹ api tu M(180a6), 'on kyang T; atha S.

¹⁷⁰ -āyogāt M(180a7); -ābhavāt S, med pa'i phyir ro T.

(????????P)171 chos (D; chod P) pa las kyang mthong ste / mthong ba mi 'dod ngo zhes bya ba ni ma yin no // gal te de skyed par byed pa ni ma yin te / 'on kyang smon pa la sogs (D26a3) pas de nyid snang ba yin no zhe na ma yin te / 'das pa la snang ba med pa'i phyir ro // 'das pa yang snang bar mthong ngo zhe na / med pa snang ngo zhes bya ba pa'i don ci yin / de'i rnam par rtog pa zhes bya ba 'di nyid yin no // de'i phyir nyams su myong ba las de la dran pa skyed par byed la de ni de nyid kyi nus pa'i (D26a4) khyad par 'jog pa yin la nus pa'i khyad par de ni bag chags zhes tha snyad du byed pa yin no //

[PVA 357.1-3] ayañ ca kāryakāraṇabhāva evambhūta upalabdha eva / tato na vāsanāstitve pūrvavijñānabhede ca pramāṇabhāvaḥ / anādivāsanābhāvasya padārthānāditāvad¹⁷² eva siddheḥ /

rgyu dang 'bras bu'i dngos po 'di ni 'di kho na ltar dmigs pa nyid do // de'i phyir bag chags yod pa nyid dang / rnam shes snga ma'i bye brag la tshad ma med pa ma yin te / thog ma med pa'i bag chags kyi dngos po (D26a5) ni don thog ma med pa'i rgyun can bzhin du grub pa'i phyir ro //

kāryakāraṇasantāno 'nādir bāhyo¹⁷³ yathoditaḥ /
tathā vijñānasantāno 'nādiḥ kim iti neṣyate //649//
ji ltar phyi rol rgyu 'bras rgyun //
skye ba thog ma med pa ltar //
de bzhin rnam par shes pa'i rgyun //
thog ma med par cis mi 'dod // (649)

[PVA 357.4-7] vāsanābhede kin nimittam iti cet / tad asat /
bag chags kyi dbye ba la rgyu ci yod ce na / de ni ma yin te /

asty eva vāsanābhedas tannimittasya sambhavāt /
jñānabhedo nimittam hi tasya bhedas tataḥ punaḥ //650//¹⁷⁴
de yi rgyu mtshan yod pa'i phyir //
bag chags dbye (D26a6) pa yod pa nyid //
rgyu mtshan shes pa'i bye brag ste //
de yi dbye ba'ang de las yin // (650)

pūrvapravṛttajñānabheda eva vāsanābhedanibandhanam, jñānabhedo 'pi tata eva vāsanābhedād iti ko doṣaḥ /

sngar zhugs pa'i shes pa'i bye brag nyid bag chags sad pa'i rgyu yin la /
shes pa'i dbye ba yang bag chags kyi khyad par de nyid las yin pa'i phyir skyon

¹⁷¹P以下、P31b8までD45a2に飛ぶ。

¹⁷²padārthānāditāvad S, don thog ma med pa'i rgyun can bzhin du T; padārthādinā tāvad M(180b1).

¹⁷³'nādir bāhyo; 'nādir vāhyo S, 'nādirbāhyo M(180b1).

¹⁷⁴Cf. ŚV Nirālambanavāda 178: na cāsti vāsanābhedo nimittāsambhavāt tava / jñānabhedo nimittam cet tasya bhedaḥ katham punaḥ //

ci yod /

[PVA 357.7-10] nanv evam itaretarāśrayaṇadoṣaḥ / tad asad / yataḥ /
de lta na phan tshun rten pa'i skyon du 'gyur ro zhe na / de ni (D26a7) ma
yin te / 'di ltar /

na saiva vāsanā tena janyā tasyaiva kāraṇam /
jñānasya yena doṣo 'yam itaretarasamśrayaḥ¹⁷⁵ //651//
gang gi phan tshun rten pa yin //
nyes pa 'dir ni thal 'gyur ba //
nges bskyed bag chags de nyid ni //
shes te nyid kyi rgyu ma yin // (651)

api tv anyā vāsanā 'nyavijñānabhedahetur anyāḥ pratyayo 'nyavāsanāhetuḥ
pūrvavāsanābhedajanitaḥ / tato netaretarāśrayadoṣaḥ¹⁷⁶ /
'on kyang rnam par shes pa'i bye brag gzhan gyi rgyu bag chags gzhan yin
la / sngar gyi bag chags kyi dbye bas bskyed pa'i rnam par shes pa gzhan ni bag
(D26b1) chags gzhan gyi rgyu yin no // des na phan tshun rten pa'i skyon med
do //

[PVA 357.10-14] anyathā 'rthadarśane 'pi samānam etat / tathā hi /
de lta ma yin na / don mthong ba la yang 'di mtshungs so // 'di ltar

arthabhedo¹⁷⁷ nimittam cet tasya bhedaḥ katham punaḥ /
jñānabhedena bhede 'pi¹⁷⁸ prāpad anyonyasamśrayaḥ¹⁷⁹ //652//¹⁸⁰
doḥ gyi bye brag rgyu yin na //
de yi dbye ba 'ang ji ltar yin //
shes pa'i dbye bas dbye zhe na //
phan tshun rten par 'gyur ba yin // (652)

na khalv arthabhedo 'py animitta eva jñānabhedanibandhanan¹⁸¹ tasyāyogāt
/ jñānabhedo nimittam itaretarāśrayadoṣaḥ / arthabheda evārthabhedasya
nimittam¹⁸² iti sutarām asaṅgatam / athānyo 'rthabhedo 'nyasyārthabhedasya
nibandhanam iti so 'py anyasyeti vāsanāyām api samānam etat /

don gyi dbye ba yang rgyu mtshan med (D26b2) pa kho nar shes pa tha

¹⁷⁵ itaretarasamśrayaḥ S; itaretare samśrayaḥ M(180b2). S is better in terms of meter.

¹⁷⁶ -āśrayadoṣaḥ S; -āśrayaṇadoṣaḥ M(180b2).

¹⁷⁷ arthabhedo S; arthe bhedo M(180b2).

¹⁷⁸ pi M(180b3); hi S.

¹⁷⁹ anyonyasamśrayaḥ S; anyone samśrayaḥ M(180b3).

¹⁸⁰ Cf. ŚV Nirālambanavāda 178cd-179ab: *jñānabhedo nimittam cet tasya bhedaḥ*

katham punaḥ // vāsanābhedataś cet syāt prāptam anyonyasamśrayam /

¹⁸¹ -nibandhanan S; -nimittan M(180b3).

¹⁸² -arthabhedasya nimittam S; -arthabhedanibandhanam M(180b3).

dad pa'i rgyu ma yin te / de mi 'thad pa'i phyir ro // shes pa'i dbye ba las yin na
phan tshun rten pa'i skyon yod do // don nyid kyi dbye ba'i rgyu mtshan yin no
zhes bya ba'i shin tu gsal par ma 'brel pa nyid do // 'on te don gyi dbye ba gzhan
gyi rgyu mtshan ni don gyi dbye ba gzhan yin la / de'i (D26b3) yang gzhan yin
la 'di ni bag chags la yang mtshungs so //

[PVA 357.15-22] nanv arthabhedah pratibhāsamāno bhinatti¹⁸³ vijñānam
iti yuktam etat / vāsanā tu katham iti kaḥ parihārah / yadi vāsanāpi pratibhāsate¹⁸⁴
'rthavad artha eva seti nāmamātrakam eva bhidyate / tatra¹⁸⁵ vāsanā grāhake
vyāpriyamāṇā¹⁸⁶ grāhakabhedam eva janayet / na tu grāhyasya / tathā hy anubhavād
utpannā vāsanā smṛtimātram eva janayanti dṛśyate /¹⁸⁷ atra parihārah /

gal te don gyi bye brag ni snang ba yin pas rnam par shes pa tha dad par
byed do zhes bya ba 'di rigs kyi / bag chags go ji ltar yin na ci zhi lan du 'gyur /
gal te don bzhin du bag chags kyang snang ba yin na / de ni don nyid yin
(D26b4) bas ming tsam zhi lan tha dad par zad do // de la bag chags 'dzin pa la
byed pa yod pa ni 'dzin pa tha dad pa nyid skyed par 'gyur gyi gzung ba ni ma
yin no // de lta bu'i gzung ba myong ba las byung ba'i bag chags ni dran pa tsam
skyed par mthong ba yin no zhe na / 'di la lan /

pūrvavijñānam evātra vāsanety uditam purā /
tat tadākāravijñānam janayed bhedakam¹⁸⁸ na kim //653//
'dir ni rnam shes snga ma nyid //
(D26b5) bag chags yin zhes sngar brjod zin //
de yi rnam can shes skyed de //
ji ltar tha dad byed ma yin // (653)

yathā hi śrīkhalābandhaḥ skhalitām¹⁸⁹ gatim ādavat /
abhāve 'py ātmano dṛṣṭas tadrūpagatikāraṇaḥ¹⁹⁰ //654//
dper na lcags sgrog gis bcings pas //
'khyor po yi ni 'gros byed pa //
bdag nyid med kyang de lta bu'i //
tshul du 'gro ba'i rgyu yin bzhin // (654)

vāsanābhedato bhedo grāhyākāre 'pi dṛśyate /

¹⁸³ bhinatti M(180b4); bhinna(?na)tti S.

¹⁸⁴ pratibhāsate S, snang ba yin T; pravartate M(180b4).

¹⁸⁵ tatra S, de la T; nanu M(180b4).

¹⁸⁶ vāsanā grāhake vyāpriyamāṇā M(180b4), bag chags 'dzin pa la byed pa yod pa ni T;
vāsanāmātragrāhake vyāpriyamāṇā S.

¹⁸⁷ See ŚV Nirālambanavāda 180-181ab: *pramāṇam vāsanāstitve bhede vāpi na
vidyate / kuryād grāhakabhedam sā grāhyabhedas tu kim kṛtaḥ // samvittiyā jāyamānā hi
smṛtimātram karoty asau /*

¹⁸⁸ janayed bhedakan M(180b5); janayad abhedakam S.

¹⁸⁹ skhalitām M(180b5), 'khyor po yi ni T; styanitām S.

¹⁹⁰ tadrūpagatikāraṇaḥ M(180b5), de lta bu'i tshul du 'gro ba'i rgyu yin T;
tadrūpagatikāraṇam S.

abhāve 'pi tadārthānām¹⁹¹ kāmāśokabhayādiṣu //655//
 'dod 'jigs mya ngan la sogs la //
 don de (D26b6) dag ni yod min yang //
 bag chags dbye bas gzung ba yi //
 rnam pa yang ni tha dad mthong // (655)

[PVA 357.23-28] atha tatrāpi deśakālānyathātmakam bāhyam evāmbanam
 sarvaviññānānām sālambanatvāt¹⁹² / yady api tadā tatra na prāpyate
 tadaiva tatraiva mā bhūd anyadānyatra tu nāstīti kim atra pramāṇam / tathā hi
 ghaṭo yatra yadā nopalabhyate tadā tatra nāsti na tu sarvatra / atrocyate /

ci ste der yang yul dang dus gzhan gyi bdag nyid can phyi rol nyid dmigs
 pa yin te / rnam par shes pa thams cad dmigs pa dang bcas pa yin pa'i phyir ro //
 gal te de'i tshe der thob pa med pas de'i tshe (D26b7) nyid de nyid du med mod /
 gzhan gyi tshe gzhan na med do zhes bya ba 'di la go tshad ma ci yod / 'di ltar
 bum pa gang na gang gi tshe ma dmigs pa de'i tshe / de na med kyi thams cad
 du ni ma yin no zhe na / 'dir smras pa /

ihopalabhyamānasya katham deśādinānyatā /
 nīlāditvena drśyasya kim anyākāratāsti vaḥ //656//
 'dir dmigs yul la sogs pa yis //
 gzhan nyid yin par ji ltar 'gyur //
 sngo (D27a1) stsogs nyid du mthong ba la //
 rnam gzhan yod la yod dam ci // (656)

yady anyadeśo 'py anyadeśatayopalabhyate nīlākāro 'pi tatheti samānam
 etat¹⁹³
 gal te yul gzhan pa dag kyang //
 yul gzhan par ni dmigs yin na //
 sngon po yi ni rnam pa yang //
 de ltar yin phyir 'di mtshungs so //

anyākāratve¹⁹⁴ pramāṇābhāvād anyathā neti parihāre 'nyadeśo
 'nyatheti samānaḥ parihārah /
 rnam pa gzhan la tshad ma med pa'i phyir gzhan du ma yin (D27a2) no
 zhes lan 'debs na / yul gzhan du ma yin no zhes lan mtshungs so //

[PVA 357.28-30] ākāre nāsti bādhanam deśe tu bādha tena sa eva deśayogo¹⁹⁵

¹⁹¹tadārthānām M(180b5); padārthānām S, don de dag ni T. .

¹⁹²See ŚV Nirālambanavāda 108ab: *sarvatrālambanam bāhyam
 deśakālānyathātmakam* /

¹⁹³This sentence is regarded as a verse by T.

¹⁹⁴anyākāratve M(180b7); anyākāre S, rnam pa gzhan la T.

¹⁹⁵deśayogo M(180b7), yul dang 'brel pa T; deśayogī S.

nāsti na tv ākāraḥ / tatra tarhi nirāmbanam / tataḥ¹⁹⁶ sarvaṃ sālambanam ity asiddham /

rnam pa la ni gnod par byed pa med la / yul la gnod pa yod pa des na yul dang 'brel pa de nyid med kyi rnam pa ni ma yin no zhe na / 'o na de la dmigs pa med pa des na shes pa thams cad dmigs pa dang bcas pa (D27a3) ma grub po //

[PVA 357.31-358.4] nanu sālambanatvaṃ tatrāpi / yataḥ /
gal te de la yang dmigs pa dang bcas pa nyid de / 'di ltar /

deśādheyātirekeṇa na yogaḥ kaścīd īkṣyate /
taylor ālambanatve¹⁹⁷ ca jñānānāmbatā katham //657//
yul dang brten pa ma gtogs par //
'brel pa 'ga' yang mthong ba med //
de gnyis dmigs na shes pa ni //
dmigs pa med par ji ltar 'gyur // (657)

deśatadādheyākāra eva tatra pratibhāti tayoś ca satyatve¹⁹⁸ kim
anāmbanam rūpam / na hi yogo 'paras taylor iti sālambanam eva sakalam
vijñānam iti¹⁹⁹ /

der ni yul dang de la brten pa nyid snang la de gnyis kyang (D27a4) bden
pa'i phyir dmigs pa med pa'i rang bzhin du ji ltar 'gyur / 'brel pa ni de dag las
gzhan ma yin no // des na rnam par shes pa thams cad dmigs pa dang bcas pa
nyid do zhe na /

yadi yoge²⁰⁰ 'pi sālambam katham prāptis tathaiva na /
aprāptāv api sālambam iti syād asamañjasam //658//
gal te /

'brel pa la yang dmigs bcas na //
de lta nyid ni cis ma thob //
thob pa med kyang dmigs (D27a6) bcas zhes //
bya ba 'di ni cal col yin // (658)

yadi nāsti prāptis tathāpi sālambanam viparītakhyātir api tarhi nāsty eveti
abhyupagamavirodhaḥ / api ca yathā²⁰¹ viparītakhyātis tathā sarvaṃ eva bhavatu
kim anyathā kalpanayety²⁰² ādarśitam evaitad iti nocyate punaḥ²⁰³ /

gal te thob pa med pa de lta na yang dmigs pa dang bcas pa yin na 'o na log
par snang ba yang med pa'i phyir khas blang dang 'gal lo // gzhan yang ji ltar

¹⁹⁶tataḥ S, des na T; tat M(180b7).

¹⁹⁷ālambanatve S; ālanatve M(180b7).

¹⁹⁸satyatve M(181a1), bden pa'i phyir T; sattve S.

¹⁹⁹iti S, zhe na T; om. M(181a1).

²⁰⁰yoge S, 'brel pa la T; yogo M(181a1).

²⁰¹yathā M(181a1), ji ltar T; om. S.

²⁰²kalpanaye- S; kalpane- M(181a1).

²⁰³punaḥ S, yang T; punaḥ punaḥ M(181a2).

log par snang ba de bzhin du thams cad 'gyur ba'i phyir gzhan du brtags pas ci
bya zhes bya (D27a6) ba 'di ni bstan zin pa'i phyir yang mi brjod do //

[PVA 358.4-6] bādhakapratyayābhāvān naivam iti cet /
bādhakapratyayābhāvo 'pi viparītakhyātir eveti na satyā bādhakatā / yatra ca²⁰⁴
kālanāyātā tatra vāsanāyā eva²⁰⁵ vyāpāraḥ pratiyate nārthasya²⁰⁶ / pūrvānubhavād
eva tadākāratā nāvidyamānārthākārapratibhāsanam /

gnod par byed pa'i shes (; shas D) pa med pa'i phyir de lta ma yin no zhe
na / gnod (; gnad D) par byed pa'i shes pa med kyang log par snang ba yin pa'i
phyir gnod pa byed pa bden pa nyid ma yin no // gang du dus gzhan du gyur pa
der ni bag chags nyid kyi byed pa rtogs kyi (D27a7) don gyis ni ma yin no //
de'i rnam pa ni nyams su myong ba snga ma nyid las yin gyi yod pa ma yin pa'i
don gyi rnam pa snang ba ni ma yin no //

[PVA 358.6-11] atha kṣaṇikam vijñānaṃ katham vāsyavāsakabhāvas tatra
anutpannam na vāsyetātīto²⁰⁸ 'pi na vāsakaḥ²⁰⁹ sahitayor api parasparam
asambandhān²¹⁰ na vāsyavāsakabhāvaḥ / tad asat /
kāryakāraṇabhāvaviśeṣa eva vāsyavāsakabhāva iti pratipādanāt / kṣaṇikānām
eva²¹¹ ca sa vidyate na nityānām iti kṣaṇikatvād iti viparītasāadhanam etat /

ci ste shes pa skad cig ma byed pa'i dngos po yin no // de la ma skyes pa ni
bsgo bar bya ba ma yin la 'das pa'i don ni sgo bar byed pa ma yin no // phan
tshun 'brel pa med (D27b1) pa lhan cig pa dag kyang bsgo bar bya ba dang / sgo
bar byed pa'i dngos po ma yin no zhe na / de ni ma yin te / bsgo bar bya ba dang
/ sgo bar byed pa'i dngos po ni rgyu 'bras kyi khyad par nyid yin no zhes bstan
zin to // de ni skad cig ma dag kho na la yod kyi rtag pa la ni ma yin pa'i phyir
skad cig ma yin (D27b2) pa'i phyir zhes bya ba'i gtan tshigs 'di ni bzlog pa
sgrub par byed pa yin no //

[PVA 358.11-12] tataś ca /

smṛtau grāhakabhedo 'nyo na grāhyākāravarjjitaḥ /
arthas tatra na sattvena tatra sannihitaḥ puraḥ //659//
des na dran la 'dzin dbye yod //
gzung ba'i rnam pa spangs gzhan min //
de ni don ni yod min pas //

²⁰⁴ca S; om. M(181a2).

²⁰⁵vāsanāyā eva S, bag chags nyid kyi T; vāsanāyā eva M(181a2).

²⁰⁶-ārthasya SM; don gyis T.

²⁰⁷T omits daṇḍa and inserts it before *de la* (= *tatra*).

²⁰⁸vāsyetātīto M(181a2); vāsyeta atīto S.

²⁰⁹This sentence is regarded as a half verse only by S. I follow MT for the following reasons: (1) M does not have double daṇḍa before the sentence, (2) M's reading has a metrical problem, and (3) this sentence is connected with the next one contextually.

²¹⁰parasparam asambandhān S; parasparāsambandhān M(181a2).

²¹¹eva S, kho na T; api M(181a3).

de lam mdun du nye ba nyid // (659)

[PVA 358.13-15]

ksanikeṣu ca citteṣu vināṣe ca niranvaye /
vāsyavāśakayor artho na nityatve tu kalpyate //660//
pūrvakṣanād bhavann eva viśiṣṭo jāyate kṣanah ^{/212}
rjes 'gro med par 'jig na yang //
skad cig ma yi sems dag la //
bag (D27b3) chags bsgo bya sgo byed kyi //
don 'thad rtag pa la ma yin // (660)
khyad par can gyi skad cig na //
skad cig snga ma las skye nyid //

tataḥ kālāntare tasmād anyat kāryaṃ vijāyate //661//
vāsyavāśakabhāvo 'yaṃ nāparaḥ ²¹³ kāryakāraṇāt ^{/214}
des na de las dus gzhan du //
'bras bu gzhan dag rab tu skye // (661)
bsgo bya sgo byed dngos po 'di //
rgyu dang 'bras bu las gzhan min //

[PVA 358.16-18]

vinaśyatā hi vāsyeta pūrvenottaram udbhavat /
avasthitā na vāsyante bhāvā bhāvair avasthitaiḥ ^{//662//215}
'jig pa snga mas phyi ma ni //
(D27b4) skyed par byed tshe bsgos 'gyur gyi //
brtan pa'i dngos la brtan dngos kyi //
bag chags sgo bar byed pa med // (662)

nityasya hy avikāratvāt ²¹⁶ kāryakāraṇatā kutah /
rtag pa 'gyur ba med pa'i phyir //
rgyu dang 'bras bu ga la yod //

avasthito na pūrvasmād vāsanāsaṅgam arhati //663//
pūrvavad vāsanā tasya na syād evaviśeṣataḥ ²¹⁷ /

²¹² Cf. ŚV Nirālambanavāda 181cd-182: ksanikeṣu ca citteṣu vināṣe ca niranvaye //
vāsyavāśakayoḥ caivam asāhityān na vāsanā / pūrvakṣanair anutpanno vāsyate nottarah
ksanah //

²¹³ -āparaḥ M(181a4); -āparam S.

²¹⁴ M regards this half verse as the first half of the verse. The dislocation continues up to v.679.

²¹⁵ Cf. ŚV Nirālambanavāda 184-185ab: ksanikatvād dvayasyāpi vyāpāro na
parasparam / vinaśyac ca katham vastu vāsyate 'nyena naśyatā // avasthitā hi vāsyante
bhāvā bhāvair avasthitaiḥ /

²¹⁶ nityasya hy avikāratvāt S; nityasya cāvikāryatvāt M(181a4).

²¹⁷ -aviśeṣataḥ M(181a5); -āviśeṣataḥ S.

bhaṅgure pūrvasādrśyād bhinnatvāc cāsti vāsanā //664//²¹⁸

brtan par gnas pa snga ma la //

bag chags dang 'brel 'thad ma yin // (663)

snga bzhin de la bag chags ni //

mi 'gyur (D27b5) khyad par med phyir ro //

snga ma dang 'dra tha dad phyir //

'jig pa la ni bag chags yod // (664)

[PVA 358.19-20]

tac cānurūpyam asty eva kṣaṇikatve 'pi cetasām /

pūrvajñānāt tadotpannād uttarasyodayo na kim //665//²¹⁹

skad cig yin yang sems la ni //

de dang rjes mthun yod pa nyid //

rnam shes snga mas de bskyed phyir //

phyi ma'i blo ltar skye ma yin // (665)

niṣpattikṣaṇa²²⁰ evāsau kāryam utpādayet param²²¹ /

tenotpadya vinaṣṭatve 'py asty ārambhah kṣaṇam sthiteh //666//²²²

skyes pa'i skad cig de nyid ni //

'bras bu gzhan dag skyed par byed //

(D27b6) des na skyes nas zhig na yang //

skad cig gnas phyir 'bras bu rtom // (666)

[PVA 358.21-22]

niranvayavināśitve 'py²²³ ānurūpyasya kā kṣatih /

na tadīyo 'sti kaścic ced dharma uttarabuddhiṣu //667//

na samānaparāmarśapratyayād ekarūpatā /²²⁴

rjes 'gro med pa zhig gyur kyang //

rjes su mthun la ci zhig gnod //

phyi ma'i blo la de tshe ba'i //

chos 'ga' yod pa min zhe na // (667)

²¹⁸Cf. ŚV Nirālambanavāda 185cd-186: avasthito hi pūrvasmād bhidate nottaro yadi // pūrvavad vāsanā tatra na syūd evūviśeṣataḥ / bhaṅgure pūrvasādrśyād bhinnatvāc cāsti vāsanā //

²¹⁹Cf. ŚV Nirālambanavāda 187: naitad asty ānurūpyam tu kṣaṇikatve dhiyām tava / pūrvajñānam tv anutpannam kāryam nārabhate kvacit //

²²⁰niṣpattikṣaṇa M(181a5), skyes pa'i skad cig T; neṣyate kṣaṇa S.

²²¹param S, gzhan T; kṣaṇam M(181a5).

²²²Cf. ŚV Nirālambanavāda 188: na vinaṣṭam na tasyāsti niṣpannasya kṣaṇam sthitiḥ / tenotpannavinaṣṭatvān nāsty ārambhakṣaṇo 'pi hi //

²²³py M(181a6), kyang T; yā- S.

²²⁴Cf. ŚV Nirālambanavāda 189-190ab: niranvayavināṣṭatvād ānurūpyam kutaḥ / punaḥ / na tadīyo 'sti kaścic ca dharma uttarabuddhiṣu // samānadharmatām muktva / nānurūpyam ca vidyate /

ma yin mtshungs par 'dzin pa yi //
shes las rang bzhin gcig pa nyid //

yadi syād ānurūpyāc ca godhiyo vāsanā yadā //668//
hastibuddhir²²⁵ bhavet tatra vilakṣanyān na vāsanā ²²⁶
gal te ba (D27b17) lang blo yi ni //
bag chags rjes mthun de yi tshe // (668)
mi mthun phyir na glang po yi //
blo 'dir bag chags ma yin 'gyur //

[PVA 358.23-25]

anyathā vyavadhāne 'pi vāsanā pūrvadārdhyataḥ //669//
dṛḍham āvarjakam jñānam vyavadhāne 'pi kāryakṛt /
gzhan gyis bar du chod na yang //
bag chags snga mas brtan pa'i phyir // (669)
brtan pa sgrub byed shes pa ni //
bar du chod kyang 'bras bu byed //

gajajñānād gajajñānam pūrvabījāt²²⁷ pravartate //670//
madhye vilakṣaṇam jñānam jāyate vāsanāntarāt /
glang po'i shes pas snga ma (D28a1) yi //
bag chags las ni rnam shes 'jug / (670)
bar du mi mthun shes pa ni //
bag chags gzhan las rab tu skye //

na caikajñānanāśena vinastāḥ sarvavāsanāḥ //671//²²⁸
shes pa gcig ni zhig pa yis //
bag chags thams cad 'jig pa min // (671)

[PVA 358.26-27]

kusumasya vināśe hi rāga utpadyatām kutah /
bījāṅkurādi nālādes tadvilakṣaṇataḥ katham //672//
me tog zhig par gyur na yang //
dmar po skye ba ga las yin //
(D28a2) sa bon myug sogs chu ba sogs //
de dang mi mthun las ji ltar // (672)

te 'pi tajjanitā eva kramāt kāryasya kārakāḥ /
mahiṣyādidhiyām etat kasmād evaṃ²²⁹ na vidyate //673//

²²⁵hastibuddhir M(181a6); hastibuddhim S.

²²⁶Cf. ŚV Nirālambanavāda 190cd-191ab: yadi syād ānurūpyāc ca vāsanā godhiyo
yadā // hastibuddhir bhavet tatra vilakṣanyān na vāsanā /

²²⁷pūrvabījāt M(181a6); snga ma yi bag chags las T, pūrvabājāt S.

²²⁸Cf. ŚV Nirālambanavāda 194ab: tatraiva jñānanāśena vinastāḥ sarvavāsanāḥ /

²²⁹evaṃ M(181a7); eva S.

de las skyes pa de dag kyang //
rim gyis 'bras bu'i byed po nyid //
'di ni ma he la sogs kyi //
blo la ci phyir yod ma yin // (673)

[PVA 358.28-29]

tan na sarvābhya etābhyaḥ sarvākāraṃ samutthitam /
jñānam ekakṣaṇenaiva vināśaṃ gantum arhati //674//²³⁰
de phyir 'di dag thams cad las //
rnam pa kun ldan skye ba yi //
shes pa skad cig (D28a3) gcig nyid kyis //
'jig par 'gyur ba 'thad ma yin // (674)

tadāśrayavināśe 'pi śakteḥ syād āśrayo 'paraḥ /
na ca kṣaṇikatāhāniḥ śakter avyātirekataḥ //675//²³¹
de rten zhig par gyur na yang //
gzhan dag nus pa'i rten du 'gyur //
nus pa tha dad ma yin phyir //
skad cig nyid ni nyams mi 'gyur // (675)

[PVA 358.30-31]

vāsanānāṃ pravāhas tu naiva jñānapravāhavat //²³²
iṣyate vāsanāvidbhīḥ śaktirūpā hi vāsanā //676//
bag chags ldan rnam bag chags kyi //
rgyun ni rnam par shes pa yi //
rgyun bzhin (D28a4) 'dod pa ma yin te //
bag chags nus pa'i rang bzhin yin // (676)

vāsanātaś ca tajjñānam bhavet tebhyaś ca vāsanā //²³³
kuryātām tulyam evaite 'nyonyan tu hi //²³⁴ kadācana //677//
bag chags las de'i shes skye zhing //
de dag kyang ni bag chags yin //
de dag phan tshun mnyam par ni //
mtshungs pa nyid ni bye ma yin // (677)

[PVA 358.32-33]

²³⁰Cf. ŚV Nirālambanavāda 194cd-195ab: tena sarvābhya etābhyaḥ sarvākāraṃ
yadutthitam // jñānam ekakṣaṇenaiva vināśaṃ gantum arhati /

²³¹Cf. ŚV Nirālambanavāda 195cd-196ab: yady āśrayavināśe 'pi śaktyanāśo
bhūpeyate // kṣaṇikatvaṃ ca hīyeta na cārambho 'nyathā bhavet /

²³²Cf. ŚV Nirālambanavāda 196cd: vāsanānāṃ pravāho 'pi yadi jñānapravāhavat //

²³³Cf. ŚV Nirālambanavāda 197ab: vāsanātas tato jñānam na syāt tasmāc ca vāsanā /

²³⁴(hi) S; om. M(181b1).

vilakṣaṇo 'pi hetur yad asti śaktyantarātmakah²³⁵
tato vilakṣaṇād dhetoḥ phalam anyad vilakṣaṇam //678//
nus pa'i bdag nyid can gyi rgyu //
gang yin mi mthun pa yang yod //
(D28a5) de phyir mi mthun rgyu las ni //
mi mthun 'bras bu gzhan 'byung 'gyur // (678)

tasmāt samvṛtisaty eṣā vyatirekena kalpitā /
na vastutvena²³⁶ tasyāḥ kiṃ kāryam anyad asambhavi //679//²³⁷
de phyir ldog par brtags pa 'di //
kun rdzob yod yin dngos por ni //
ma yin de yi 'bras bu ni //
gzhan pa ci phyir srid ma yin // (679)

[PVA 358.34]

yasya tv avasthito jñātā jñānābhyāsaś²³⁸ ca sammataḥ /
na tasya vāsanādhāro nāpy asau vāsanā matā //680//²³⁹
gang dag shes phyir brtan pa dang //
shes pa goms 'dod pa de yi //
bag (D28a6) chags 'dzin par byed min zhing //
bag chags su yang de 'dod min // (680)

[PVA 358.35]

kusume bījapūrādeḥ yal lākṣādy upasicyate²⁴⁰ /
tadrūpasyaiva samkrāntiḥ phale tasyeti vāsanā //681//²⁴¹
me tog ma du lung ga stsogs //
rgya skyegs stsogs kyis bsgyur gang yang //
de yi rang bzhin de 'bras la //
'pho ba'i phyir na bag chags nyid // (681)

[PVA 359.1-2]

yuktyopapannam hi satim prakalpya

²³⁵Cf. ŚV Nirālambanavāda 198ab: nānyo vilakṣaṇo hetur yenānyādṛk phalam bhavet

²³⁶dngos por (=vastutvena) T; vastutve na S.

²³⁷Cf. ŚV Nirālambanavāda 198cd-199ab: tasmāt samvṛtisatyaiṣā kalpitā nāsti tattvataḥ // na cedṛśena bhāvena kāryam utpadyate kva cit /

²³⁸jñānābhyāsaś M(181b2), shes pa goms T; jñānābhāsaś S.

²³⁹Cf. ŚV Nirālambanavāda 199cd-200ab: yasya tv avasthito jñātā jñānābhyāsenā yujyate // sa tasya vāsanādhāro vāsanāpi sa eva vā /

²⁴⁰upasicyate M(181b2), ŚV; upasicyati S.

²⁴¹Cf. ŚV Nirālambanavāda 200cdef: kusume bījapūrāder yal lākṣādy upasicyate // tadrūpasyaiva samkrāntiḥ phale tasyeti vāsanā //

yad vāsanām arthanirākriyeyam /
tathāpi bāhyābhiniveśa eṣa
jagad grahagrastam idaṃ samastam //682//²⁴²
rigs pas 'thad pa'i bag chags gang yin 'di //
rab tu brtags (D28a7) te phyi rol don bzlog pa //
de lta na yang phyi rol mngon zhen pa'i //
gdon gyis 'gro ba 'di dag thams cad zin // (682)

[PVA 359.3]

tasmād vibhakta ākāraḥ sakalo vāsanābalāt /
bahirarthatvarahitas tato 'nālambanā matiḥ //683//
de phyir ruam pa'i rnam dbye ba //
mtha' dag bag chags stobs las yin //
phyi rol don med de yi phyir //
blo ni dmigs pa med pa nyid // (683)

²⁴²Cf. ŚV Nirālambanavāda 201: yuktyānupetām asaṭīm prakalpya yad vāsanām
arthanirākriyeyam / āsthānivṛttyartham avādi bauddhair grāhaṃgatās tatra kathaṃ cid anye
//